

POMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE
DELOVNEGA LJUDSTVA
ZA POMURJE

Leto VIII. — Štev. 39

Murska Sobota, 4. okt. 1956

Cena din 10.—

NAŠ KOMENTAR

Kadri in štipendiranje

Ze prej, predvsem pa pri uveljavljanju komunskega sistema, se še vedno močno odraža oprasanje strokovnega kadra. Tako v gospodarstvu, kot na vseh ostalih področjih družbenega življenja, teže ose silnice k edinemu izhodišču: strokovnost.

Danes je v naši industriji zaposlenih 3.062 delavcev. Od tega je visokokvalificiranih 6,1%, koaliciranih 34,1%, polkoaliciranih 35%, in nekoaliciranih 24,8%. Primerjava z republikom povprečjem kaže, da je odstotek visokokvalificiranih za 4,4%, pri koaliciranih 9,2%, pri polkoaliciranih pa za 8,4% nižji, pri nekoaliciranih delavcih pa za 9,1% višji od republiškega povprečja. Podoben rezultat da tudi primerjava o kmetijstvu in o gradbeništvu.

Ena izmed dolžnosti novih občinskih ljudskih odborov je skrb za kadre. Pri okrajnem ljudskem odboru je posebna Komisija za štipendije. Take komisije pa bi morali imeti tudi pri občinskih ljudskih odborih, kajti s pravičnim načinom štipendiranja je mogoče pospešiti priliv strokovno usposobljenih ljudi tako v našo upravo kot v gospodarstvo.

Pri pregledu podeljevanja štipendij je moč ugotoviti, da je politika štipendiranja pravilna samo pri nekaterih občinskih ljudskih odborih. Občina Radgona ima štiri štipendiste na ekonomski srednji šoli, prav tako Beltinci; občina M. Sobota pa ima med štipendiranci tudi dva pravnikarja. Nerazumljivo pa je, da daje občina Videm denarno podporo petim dijakom, ki se šolajo v različnih industrijskih šolah. S takim štipendiranjem ne bo dobila videmska občina niti enega strokovno dovolj usposobljenega človeka, čeprav jih primanjkuje tako na občinskem ljudskem odboru kot v občinskem gospodarstvu, t. j. v kmetijstvu. Tudi ljutomerska občina ne bo dobila nobenega pravnika, če ga ne bo štipendirala.

Prav tako kot na občinskih odborih, je s štipendiranjem v podjetjih in v kmetijskih združenjih. Nafti je n. pr. potreben geodet, vendar za to mesto niso razpisali nobene štipendije. Prav tako manjka kmetijskim združenjem okrog 50 kmetijskih tehnikov. Kmetijske zadruge same ne štipendirajo niti enega. Značilno je tudi to, da doslej ni nobeno podjetje ničesar prispevalo v okrajni sklad za štipendije.

Tarnanje o pomanjkanju strokovnega kadra nam je prišlo že tako močno v meso in kri, da smatramo to kot objektivno težavo. Pa vendar ni tako. Niti občinski ljudski odbori, niti podjetja s kmetijskimi združenji, niti nobeno podjetje, ne bodo dobili donoli strokovnjakov, če ne bodo pričeli s pravilno, perspektivno politiko štipendiranja.

Problemi okrog pomanjkanja strokovnega kadra in štipendiranja silijo na objektivno težavo, da se gospodarske organizacije kot nekateri občinski ljudski odbori »boje« štipendiranje in sploh ljudi z ustreznimi kvalifikacijami (pri murskosloboškem »Blisku« n. pr. so odklanjali inženirja).

Namesto dosedanjega, ponekod ne najbolj posrečenega načina štipendiranja ali sploh nezanimanja za podeljevanje štipendij, bi bilo potrebno, da bi naši ljudski odbori izbirali med mladimi ljudmi take, ki razumejo današnji čas in s katerimi bi lahko zamašili osaj največje vrzeli pri pomanjkanju strokovnega kadra v občinah. Med šolanjem naj bi jih seznanjali z domačo problematiko. Pri tem bi odpadel tudi tisti tih odpor do strokovnih delavcev, ki ga sedaj pogostokrat poskušamo zakriti z nepravilnim načinom štipendiranja in s tarnanjem: ni strokovnjakov.

VREMENSKA NAPOVED

za čas od 5. do 14. oktobra:

Prehodno poslabšanje vremena s krajevnimi, ali kratkotrajnimi padavinami in ohlajenjem je pričakovano v začetku prihodnjega tedna (okoli 8. okt.) in v začetku druge polovice prihodnjega tedna (okoli 11. okt.). V splošnem pa bo lepo in čez dan toplo vreme trajalo še naprej.

Lep nedeljski dan in radostni obrazi

Okrog 2000 ljudi in 150 razstavljalcev

PRI VIDMU

Okrog osme ure zjutraj so se začele iz bližnjih krajev zgrinjati skupine kmečkih ljudi v občinsko središče, ki je bilo v ta namen prav lepo okrašeno z zastavami in zelenjem. Na pripravljene odru je igrala koračnica bučkova godba na pihala. Na krajnem križišču in v okolici so bili razstavljeni številni kmetijski stroji, katere so prilekli radovedno ogledovali.

V povorki, ki se je pomikala mimo spomenika padlim borcem NOB, so na čelu jahali konjeniki, njim pa so sledili kolesarji, okrašeni traktorji in vozovi, na katerih so poljedelci in vinogradniki prikazovali različna kmečka opravila. Povorko so zaključili na živopisnih vozovih svatje »Prleškega gostovanja«.

Prireditev je odprl predsednik pripravljalnega odbora Miha Gomhac in predal besedo predsedniku občine Vladimirju Kreftu, ki je prisrčno pozdravil zborovalce in se zahvalil sodelujočim za ves trud, ki so ga vložili v razstavo. Tajnik OZZ za Pomurje Stefan Antalič pa je med drugim dejal, da so take kmečke manifestacije dostojen pregled vsega, kar smo že storili v kmečkem združništvu in kaj še hočemo napraviti.

SEM IN TJA PO RAZSTAVNIH PROSTORIH

Kmetijsko-gospodarska razstava, katero so zatem odprli, je opravičila svoj namen. Prevladovalo je sadje in kmetijski pridelki, sicer pa je bila zaradi množice razstavljenih predmetov tudi pestra. Poleg znanih vinogradniških in kmetijskih gospodarstev (Radgona, Kapele, Beltinci) je razstavljalo pod okriljem petih kmetijskih združenj 150 združnikov, kar priča o tem, da se je prirediteljem posrečilo vzbuditi zanimanje za prireditev v večjem krogu kmečkih ljudi.

Se nekaj drobni in zanimivi podatki. Po splošni sodbi gledalcev je imela najbolj urejen paviljon Kmetijska zadruga iz Berkovec. Razstavila je številne kakovostne pridelke in tudi grafično prikazala svoje uspehe. Pri zadruzi deluje poleg pospeševalnih odsekov tudi aktiv mladih združnikov. Zadruga ima svojo drevnico z zmogljivostjo 6.400 sadnih dreves.

Kmetijske zadruge ljutomerske občine ob polletnih občinskih zborih

SZDL mora biti politični in gospodarski osmerjevalec kmetijskih združenj

V teh dneh so bile v Ljutomerški občini zaključene sektorske konference vodstev krajevnih odborov SZDL. Te konference so bile pripravljene na polletne občinske zbornice kmetijskih združenj, ki bodo končane do sredine oktobra.

Kmetijske zadruge so letos dokaj dobro gospodarile. Na to je vplivala delno tudi združenje nekaterih šibkejših kmetijskih združenj, tako da je sedaj na območju ljutomerske občine 6 močnih združnih gospodarskih enot.

Letošnji polletni promet kmetijskih združenj, vključno z odkupom, je za čez 50 milijonov dinarjev večji od lanskega v prvem polletju. Nekateri kmetijske zadruge so realizirale predvideni polletni promet več kot 50 odstotno (Križevci, Verzej). Tudi dobiček kmetijskih združenj je precejšen, čeprav doslej še ni moč ugotoviti pri kmetijskih združenjih večjega porasta osnovnih sredstev, predvsem strojev. Na škodo dobička pa so morale nekatere zadruge plačati tudi precejšnje kazni in to zaradi nedovoljene trgovine in različnih utaj.

Nepravilnosti, ki jih je mogoče še vedno zaslediti pri poslovanju kmetijskih združenj, izvirajo navadno iz tega, ker se še ponekod niso uveljavili upravni odbori kmetijskih združenj. Tako se dogaja, da vodita

Kmečko slavlje pri Vidmu ob Ščavnici se je začelo v nedeljo in se končalo v ponedeljek. Otvoritvi praznika je v nedeljo zjutraj prisostoval poleg 2-tisočglave množice več uglednih političnih in gospodarskih voditeljev, med drugimi tudi zvezni poslanec Ivan Kreft, predsednik Združenja strojogradnje inž. Živan Belič, republ. ljudski poslanci Jože Gričar, Aleksander Pirher in Zlato Pavlica, udeleženci zborovanja konservatorjev v M. Soboti in drugi.

vese. Letos bodo prodali prve sadike žlahtnih sort, ki so predpisane v sadnem izboru. V tem paviljonu smo videli tudi očeta Kolovrata s svojim 2-letnim sinom, šahovsko garnituro in posnemalnik na motorni pogon, kar vse je izdelal in sestavil Fran Markovič iz Zihlave, ki se je izkazal kot več uresničevalec svojih zamisli. V razstavnem prostoru ivanjske zadruge smo videli tudi trstiko, ki jo pridelujejo in prodajajo nekaterim mariborskim gradbenim podjetjem. Posebnost so bili tudi razstavljeni vaški grbi, med njimi originalni vrstnik »Občine Berkovec« iz leta 1889. Bučnik (Nadaljevanje na 2. strani)

kovska zadruga je razstavljala med drugimi pridelki tudi tobak. Tu smo videli še priprave čebelarstva obveščevalne postaje, ki jo vodi F. Bohanec. Prav lepe in obilne pridelke je razstavljala tudi KZ s Stare gore. Na šolski razstavi smo videli ročne izdelke otrok, maske in lutke. V paviljonu RK so bile razne ponazoritve, med njimi tudi pohvalna diploma, ki so jo prejeli zaradi množične udeležbe pri prostovoljnem oddajanju krvi. V lesnem oddelku so prikazali razna obolenja na gozdnih deblih (rak). Tudi videmske zadruge so imele svoj kotiček, v katerem so razstavile vkuhano sadje, vloženo zelenjavo in druge dobrine.

Množično fluorografiranje

ZRCALO ZDRAVJA NAŠIH LJUDI

Od tedna do tedna rastoče število tuberkuloznih postaja vse bolj pereč problem za naše prenaseljeno Pomurje in je obenem resen opomin ne samo ljudem na odgovornih

Komisijo za borbo proti tuberkulozi okraja Murska Sobota.

Zadnjo sredo septembra je bila prva seja te komisije, posvetovalnega organa okrajnega Sveta za

no službo in le z organiziranim delom vseh poštenih ljudi, ki jim je do lepše bodočnosti vsega ljudstva, se bomo uspešno borili proti tuberkulozi in končno odpravili to socialno bolezen.

Akcija je že pripravljena

Ze čez nekaj dni se bo začela ta važna množična akcija, ki bo tokrat zajela celo Prekmurje. V vse vasi — eno za drugo — bodo prispeli veliki avtobusi s potrebnimi aparati in potrebnimi osebami, da slikajo pljuča vsakega prebivalca od 15. leta starosti naprej.

Röntgensko pregledati vsega prebivalstva Prekmurja je nemogoče. Za to primanjkuje aparatov in zdravnikov. Moderna medicina pa ima na razpolago odlično metodo za množične preglede, to pa je fluorografsko slikanje. Akcijo bo izvršil Center za fluorografijo na Golniku. Z enim aparatom za slikanje je mogoče slikati do 1000 prebivalcev dnevno, kar pomeni, da bo akcija hitro napredovala. Filme pošljejo po slikanju na Golnik, kjer jih razvijajo, potem pa jih zdravniki s posebnimi povečevalnimi aparati pregledajo. — Na zelo občutljivih filmih se vidijo tudi malenkostne spremembe.

Ta velika akcija je predvsem preventivnega značaja, torej je cilj te akcije odkriti čim več primerov tuberkuloze, obenem pa tudi drugih obolenj na pljučih in prsni organih. Sem spadajo še obolenja srca in velikih žil. S pomočjo te akcije bodo odkriti vsi, do sedaj dispanzerjem neznani primeri tuberkuloze in druge bolezni na pljučih in vsi novi bolniki bodo pravočasno zdravljeni.

V preventivnem pogledu je važno, da odkrijemo bolnike, da jih pravočasno izoliramo iz zdrave sredine, da ne bodo več okuževali svoje okolice. Pri pregledu bodo zdravniki ugotovili znake morebitnih obolenj in jih sporočili dispanzerju, kjer bodo poklicali prizadete na pregled. Kontrolni pregledi so prav tako važni kot samo slikanje in prav tako obvezni.

Ljudje mnogokrat ne gredo na pregled iz strahu, da ne bi zvedeli resnice, čeprav čutijo, da so bolni na pljučih. Danes se jim je zahrbiti boleznijo več ni treba bati, ker je ozdravljiva, posebno če jo odkrijemo v začetku in poskrbimo za takojšnje energično zdravljenje.

Röntgensko slikanje, röntgenski pregledi in zdravljenje tuberkuloze je brezplačno. Vsak izgovor tistih, ki se te akcije ne udeležijo, je neutemeljen ter je le znak kulturne zaostalosti in državljanske nediscipliniranosti. (A)

8. in 9. okt. v Radencih:

Posvet vinarških strokovnjakov

Zvedeli smo, da je Svet za gospodarstvo pri OLO M. Sobota sklical pomembno posvetovanje, ki bo 8. in 9. oktobra v Radencih in katerega se bodo predvidoma udeležili zastopniki vinogradniških in sadjarskih gospodarstev iz ptujskega, mariborskega in soboškega okraja.

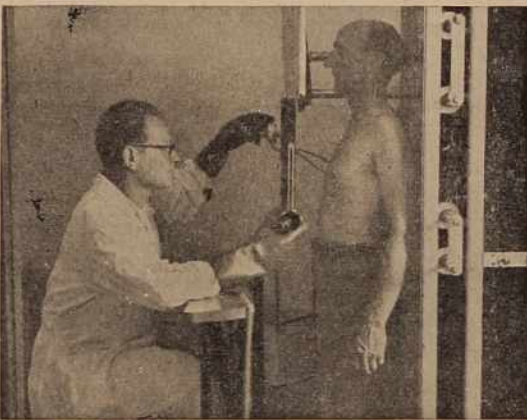
Na posvetovanju bodo razpravljali o obnovi vinogradov in sadovnjakov v severnovzhodni Sloveniji, položaju na vinskem trgu, organiza-

ciji vinske trgovine in prodajne službe, arondaciji vinogradniških posestev, kletarstvu in podobnih aktualnih problemih.

Radensko posvetovanje je še posebno važno zaradi tega, ker bodo na njem obširno razpravljali o sedanjem zastoju v vinski trgovini in skušali najti primeren izhod iz zagate, ki jo čutijo tudi pomurski vinogradniki in posestva v polnih sodih neprodane žlahtne vinske kapljice. -j

Tudi Lendavska cesta v M. Soboti bo kmalu obnovljena

Röntgensko slikanje, röntgenski pregledi in zdravljenje tuberkuloze je brezplačno

mestih, temveč tudi vsemu ostalemu prebivalstvu, ki bo moralo aktivno sodelovati pri borbi zoper to zavratno bolezen. Po treba po sodelovanju je rodila na novo imenovano

zdravstvo in ima dolžnost, da proučuje epidemiološke probleme tuberkuloze na področju okraja, kakor tudi probleme borbe proti tuberkulozi.

Seje so se udeležili zdravniki vseh protituberkuloznih dispanzerjev v okraju: iz Ljutomera, Radgone, Lendave in M. Soboti, predstavniki Sveta za zdravstvo in Rdečega križa. Na seji sprejeti sklepi za uspešno borbo proti tej nevarni socialni bolezni se nanašajo predvsem naboljšanje preventivne protituberkulozne službe, zboljšanja patronažne službe, na razne ukrepe pri zdravljenju ter na razne probleme zdravljenja tuberkuloznih bolnikov sploh. Velik del sklepov je posvečen sodelovanju z zdravstvenimi zavodi, zdravstvenimi delavci, občinskimi sveti za zdravstvo in z odbori Rdečega križa.

Zdravstveno prosvetljevanje (h kateremu pa bo treba pritegniti čim več ljudi, pripravljene sodelovati v borbi zoper tuberkulozo, zlasti prosvetnih delavcev na vasi) je tudi zavzelo važno mesto na tej seji.

V kolikor bo dispanzerjem uspešno, da izvedejo vse te sklepe, bo tudi organizacija protituberkulozne službe v Pomurju lepo napredovala. Kajti le z organizirano zdravstve-

SZDL MORA BITI SEZNANJENA S PROBLEMI KMETIJSKIH ZADRUG

Ob vsej tej problematiki kmetijskih združenj so posamezni krajevni odbori SZDL na svojih sestankih premalo obravnavali stanje v kmetijskih združenjih. Ni bilo dovolj povezave, dovolj enotnosti in kmetijske zadruge kot krajevni odbori SZDL so delali vsak po svojem programu, čeprav bi morala biti SZDL politični in gospodarski usmerjevalec kmetijskih združenj.

Nekateri odborniki SZDL so dali ostalim ljudem slab zgled tudi s tem, da sami niso bili člani kmetijskih združenj. To je — sicer negativno — opravičilo, da je na območju Ljutomerske občine včlanjenih v kmetijske zadruge okrog 800 gospodarstev, t. j. samo 1/3 vseh gospodarstev. Da bi se povečalo število (Nadaljevanje na 2. strani)

Komunisti Nafta SO OCENILI SVOJE DELO

Pretekli teden so vse osnovne organizacije ZKS pri Nafti v Lendavi organizirale širše — odprte sestanke, na katerih so analizirali delo osnovnih organizacij, posebno pa še delo posameznih komunistov v podjetju in izven podjetja v množičnih organizacijah. Taki sestanki so bili organizirani pri obratu vrtnja, pri obratu eksploatacije in v strojnem obratu. Na sestankih so bili prisotni tudi naši partijski funkcionarji in sicer: tov. Kimovec, član CK ZKS in člani Okrajnega komiteja ZKS za okraj Murska Sobota tov. Rogl, tov. Horvat in tov. Verdev. Zelo skrbno pripravljen je bil sešatek pri obratu eksploatacije, kjer so komunisti po poročilu sekretarja zelo kritično in objektivno ocenjevali dosedanje delo komunistov v tem obratu. Na vseh sestankih je bilo v poročilih in v diskusiji obravnavano vprašanje strokovno-po-

V Murški Soboti samo dve mesnici?

Potrošniški svet pri trgovskem podjetju »Plavica« v M. Soboti je imel doslej že dve seji. Na zadnji seji, ki je bila pred kratkim, so razpravljali predvsem o pomankljivi mesnici v našem mestu ter o preselitvi zajtrkovalnice v bolj primerne prostore. Občinskemu ljudskemu odboru so predlagali, naj še nekaj časa pusti mesnico na Titovem trgu in sicer tako dolgo, dokler kmetijska zadruga ne bo uredila novih, bolj higienskih prostorov. Med drugim so tudi sklenili, da bo boljše, če bodo poslovalnice z železnino pri trgovskem podjetju »Plavica« odprte nedeljeno od 8. do 15. ure, kajti promet v teh trgovinah je v popoldanskih urah malenkosten. Tudi ta predlog so posredovali občinskemu svetu za gospodarstvo.

Pred volitvami v ZDA

Svetovni tisk posveča nemajhno pozornost volilnemu boju v ZDA in to iz razumljivih razlogov, ker igra ameriški predsednik eno vodilnih vlog v mednarodni politiki. Zato pa tudi ni vseeno kdo bo izvoljen. Ugibanja o predsedniških in podpredsedniških kandidatih so se začela že pred letom, vendar so pa bila bolj osredotočena na vprašanje republikanskega kandidata za podpredsednika in pa na vprašanje Eisenhowerjeve kandidature, ki zaradi njegove bolezni nekaj časa ni bila gotova. Tudi v demokrati ali »napredni« stranki (kakor jo imenujejo demokrati) so bila trenja glede kandidatur, čeprav je bilo več ali manj že jasno, da bo za strankinega predsedniškega kandidata imenovan Stevenson. Ugibanja sta zaključili konvenciji obeh strank ob koncu avgusta. Najprej so jo imeli demokrati v Chicagu, čez nekaj dni pa rerepublikanci v San Franciscu. Obe zborovanji sta bili popolnoma različni. Medtem ko so demokrati napravili iz svoje konvencije pravi cirkus, kakor so jo imenovali razni komentatorji, so skušali republikanci ustvariti vtis resnega političnega zborovanja. Tako vzdruže je izviralo predvsem iz položaja obeh strank. Vladajoči republikanci niso imeli mnogo govornikov. Braniti in potrditi so morali dosedanje vladno politiko, demokrati pa nasprotno. Poleg tega pa so hoteli s takim hrupom pridobiti čimveč povprečnih ameriških volivcev, ki ne berejo programov in pri katerih ti niti ne odločajo. Zato je bilo potrebno tisoč raznih poročevalcev, televizijske oddaje, hrupne parade, plesi cirkuskih deklet, godbe, oklahomski delegati, ki so prišli na zborovanje v indijanskih nošah itd. in vse to med resno politično razpravo!

Po zaključenih konvencijah se je uradno začel volilni dvoboj. Oba kandidata morata potovati po deželi (pred štirimi leti je Eisenhower prepotoval nad 80.000 km in imel 238 zborovanj), obljubljeni enim to drugim drugo, vendar pa ni važno, kaj obljublja, ker po volitvah te obljube gredo že po običaju v pozabo. Kakih ostrih razlik v programih

Napočil je čas »pitar-je« in bračev.

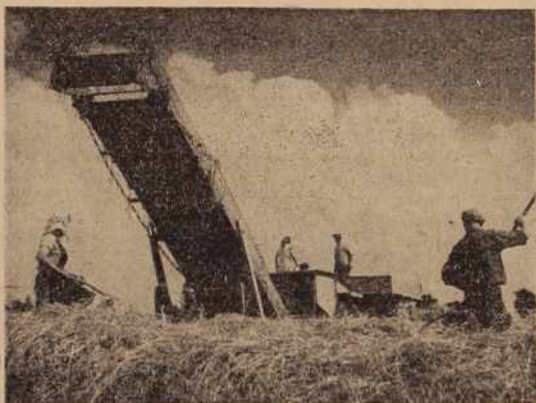
Dve vzgojni predavanji prof. Šiliha

Na prošnjo Društva prijateljev mladine v Murški Soboti bo profesor Gustav Šilih iz Maribora predaval na roditeljskih sestankih v gimnaziji in na osnovni šoli 7. t. m. V gimnaziji bo predaval ob 9. uri v osnovni šoli pa ob 14. uri. Prvo predavanje ima naslov: »Odkod težave pri vzgoji otroka«, drugo pa: »Katera mati je najboljša mati svojim otrokom«.

Zdaj pa po domače — »Prleško gostivanje«

(Nadaljevanje s 1. strani)

»Pozlačina« (Franc Kšela in Matija Horvat iz Kuršincev) sta že v napovednem govoru, s katerim sta vabila gledalce na svojo prireditev, z domačimi burkami in salami (v prleškem narečju seveda) vzbudila med množico obilo smeha in sproščenosti. Prikazovanje tradicionalnega obreda »Prleško gostivanje« je trajalo doma dva uri.

Tako so tudi letos stroji pomagali kmetičim ljudem pri mlačvi

Med programom so prihiti v kraj še Biserjanci s svojo »rūsso« in napravili pravo senzacijo. Prleški svatje so bili ves čas v ospredju pozornosti — ne samo množice, marveč tudi zbranih etnologov in muzealcev, ki so se pripeljali iz M. Soboti. Zaposlili so tudi domača desetina fotoreporterjev, ki so jih vztrajno jemali »na muho«. Med njimi je bil tudi naš specialni fotoreporter. Okolje pa so pozivljali številni vaški grbi.

nje so se lahko prepirali, da je perilo, ki ga operejo v električnih pralnih strojih, zares tudi čisto. Vse gre kot namazano, le cene, cene... (čez 60 tisoč din en stroj). Nekateri so se pomudili tudi pri točajki brezalkoholnih pijač. Z zanimanjem so opazovali poskuse pasterizacije sadnih sokov s pomočjo Baumovega zvona.

Nedeljsko slavlje so zaključili s tekmami koscev, ki so privabile na bližnji travnik obilo radovednežev, in s koncertom Planinskega okteta iz Maribora. S. K.

Suša v kulturni dejavnosti Radencev

Sezona v radenskem zdravilišču gre h koncu. Kulturno-prosvetna dejavnost je bila v času sezone (v primeru z drugimi leti) precej suha. Gostje niso prišli na svoj račun. Razen rednih kino-predstav (nekateri filmi so bili za živce gostov preveč razburilivi), ene igre na prostem in dveh koncertov, nimamo več kaj zapisati.

Te dni je bil uspel koncert domačega pevskega kvarteta iz Maribora. Tistih nekaj gostov in ostalih, vsega skupaj okrog 100 ljudi, ki so se oddolili za koncert, so bili z izvajanjem zelo zadovoljni. Mariborski domači kvartet, ki je nastopil že v radiu, je zapel v treh delih 15 narodnih pesmi vseskozi ubrano. Kvartet je zvenel v vseh glasovih nad vse prijetno, zato ni manjkalo ploskanja in šopkov. -ik

(Nadaljevanje s 1. strani)

članov zadruga, so dali zdravo pobudo na polletnem občnem zboru zadrugniki veržejke zadruga: člani zadrug naj postanejo tudi mlajši družinski člani, ki naj plačajo nekoliko nižji delež. To zdravo iniciativo bodo morale povzeti tudi ostale kmetijske zadruga. Vključevanje mladine v kmetijske zadruga bo omogočilo tudi ustanavljanje aktivov mladih zadrugnikov, kar je še vedno velik problem zadrug na desnem bregu Mure. Tudi sekcije žena ne morejo zaživeti. Najbolj aktivne so še zadrugnice v Krizevcih, kjer so letos organizirale kuharske tečaje in tečaje za vkuhanje sadja. Med kmečkimi ženami in dekletji je bilo za oba tečaja precejšnje zanimanje.

MLADINO V UPRAVNE ODBORE

Pomanjkanje mladine pa ni čuti samo med člani kmetijskih zadrug, temveč tudi v upravnih odborih. Mlade ljudi, predvsem tiste, ki so sposobni, je treba navezati na kmetijsko zadrugo, omogočiti jim, da spoznajo vso problematiko v domačem kmetijstvu. Le tako se bodo usposobili, da bodo nekoč zmognili sami pravilno usmerjati gospodarstvo naših kmetijskih zadrug. Doslej je bilo v vodstvih kmetijskih zadrug samo 6 do 7% mladine. Tako bodo morali zadrugniki na polletnih občnih zborih razmisliti tudi o teh stvareh.

Sektorske konference so dale krajevnim odborom SZDL nekatere smernice, predvsem pa močan podarek vlogi SZDL pri obravnavanju in pravilnem usmerjanju dela kmetijskih zadrug. -jm

V SEPTEMBRU 1192 LADIJ Na SUESKEM PREKOPU

Port Said, 1. okt. (AP) Uprava suškega prekopa je danes objavila, da je plulo v septembru skozi prekop 1192 ladij, lani v istem mesecu pa 1197.

Zaščita matere in

(Iz referata medicinske)

Sele v današnji družbeni ureditvi so pravi pogoji za zaščito matere in otroka. Vedno bolj prihaja do izraza skrb socialistične družbe. Zaščita matere in otroka je regulirana z zakonskimi predpisi.

Zaščitna služba pa se pri nas še ni mogla povsem uveljaviti zaradi objektivnih težav (posledice vojne, stanovanjska kriza, problemi prehrane, pomanjkanje zdravstvene kadra itd.), kakor tudi zaradi tega, ker so nastale nekatere motnje v zvezi s samostojnim finančnim poslovanjem zdravstvenih ustanov.

Organizacija zaščite matere in otroka je pri nas izpeljana tako, da imamo pri Tajništvu za zdravstvo in socialno skrbstvo OLO posebno komisijo, ki proučuje problematiko na tem področju in pripravlja ustrezne predloge za voljene organe. Razen pri OLO delujejo sveti za varstvo družine tudi pri občinah — pri sedmih samostojno pri treh pa pod okriljem skupnega sveta za socialno skrbstvo.

ENAJST POSVETOVALNIC ZA NOSEČNICE

V Pomurju je enajst posvetovalnic za noseče žene. V Beltincih, Cankovi, Krizevcih v Prekm., Krizevcih pri Ljutomeru, Dobrovniku in pri Gradu poslujejo v prostorih splošnih ambulant, ki pa so čisto prenatrpane z bolniki. Posvetovalnicam primanjkuje osnovnega inventarja. Zadovoljivo so opremljene samo tiste posvetovalnice, za katere so dobili inventar od UNICEF-a (Mednarodni dečji fond), toda nekatere teh posvetovalnic — v Beltincih nimajo na primer prostorov — ne izpolnjuje osnovnih, s to mednarodno organizacijo določenih pogojev. Sredstva za normalno funkcioniranje posvetovalnic so prepičla. V martjanski občini so v ta namen določili samo 50 tisoč din, čeprav nimajo razen treh babic nobenega zdravstvenega delavca. Nič boljše ni v nekaterih drugih občinah.

Od leta 1950 do 1955 je bilo v posvetovalnicah pregledanih povprečno 6800 nosečih žen. Največ pregledov je bilo opravljenih v nosečnosti od 6 do 8 mesecev, od pregledanih pa je bilo 276 žena poslanih v bolnišnico, v porodnišnice pa 383.

23.952 OTROK PREGLEDANIH

Posvetovalnic za otroke je deset. Razen tega je v Pomurju še 36 takimenovanih »letečih« posvetovalnic, v katerih pregledujejo deco enkrat na mesec.

Od leta 1951 do 1955 je bilo v teh posvetovalnicah pregledanih 23.952 otro. Od tega odpade na prve preglede 11.571. Matere so dobile v posvetovalnicah 22.671 zdravstvenih nasvetov za pravilno nego in prehrano svojih otrok. 20.741 je bilo obiskov na domovih.

Prostori teh posvetovalnic ne odgovarjajo popolnoma svojem namenu. Marsikje so posvetovalnice v zasebnih stanovanjih, šolskih prostorih in prehodnih pisarnah, ki jih ne zračijo redno, niti pozimi dobro ne ogrevajo. Primanjkuje tudi teht-

odvisno od njene izobrazbe in pri-zadevnosti. Babica je zdravstvena delavka, ki odgovarja za zaščito otroka pred, med in po porodu. Njeno poslanstvo je zelo odgovorno in hkrati tudi hvalježno, zlasti če ga ocenjujemo s pravega zornega kota: velika umrljivost otrok v prvem mesecu starosti ni samo in vedno v zvezi z biološkim zakonom, marveč tudi z zdravstveno zaščito in socialnimi razmerami.

V soboškem okraju je 52 babic. Od leta 1951 do 1955 so babice zabeležile letno povprečno 39.000 obiskov. Število njihovih obiskov je naraščalo iz leta v leto in je bilo tako preventivnega (pred in porodna zaščita) kot kurativnega značaja (poseg babice pri porodu). V tem času so babice pomagale na svet 12.024 otrokom.

Sedanje nagajevanje babic ima nekatere slabosti, ki se zlasti očitujejo v tem, da so pri porodu dobro plačane, za preventivno službo pa zelo slabo. Posledica: babice se skupaj z upravami zdravstvenih domov potegujejo za čimveč porodov na domovih, kar pa ni v skladu s sodobno zdravstveno zaščito matere in otroka. Nekaterim babicam je potrebno tudi orodje in inventar.

Največ babic je starih že nad 50 let (24), od 30 do 50 let pa 17. Po osvoboditvi je uspešno končalo babiško šolo 20 deklet in žen. Starostni sestav babiškega kadra narekuje dvojje: intenzivnejše štipendiranje kandidat za babiško šolo in zadovoljivo ureditev zakonskih predpisov, ki bodo regulirali pokojnine za babice. Dosedanji predpisi o preživinah niso popolni in so zlasti prizadeli babice, ki nimajo razen mesečnega zaslужka prav nobenega drugega dohodka.

V PRVEM LETU STAROSTI UMRE 8,68 ODST. OTROK

Na levem bregu Mure je znašalo lani povprečje obolenja in umrljivosti otrok do enega leta starosti 8,86 odst., v treh občinah na desnem bregu pa 8,5 odst. Nad okrajnim povprečjem (8,68 odst.) so občine Salovci (11,64), Beltinci (10,31), Videm (10,02) in Grad (9,91), pod povprečjem pa je najbolj občina Martjanci (5,26).

Največ otrok je umrlo zaradi prebavnih motenj (46), prirojene življenjske slabosti (40) in obolenja dihalnih organov (pljučnica 34).

Zakaj umirajo otroci tako zgodaj, ni težko uganiti. Vzrokov je več, med njimi pa so gotovo naj-

Potegnimo — kdo bo močnejši. Igra je sestavni del otroškega življenja.

nie, ki jih morajo sedaj večkrat prevažati, kar pa ni nič priporočljivo za tako občutljive mehanizme. Nekaterim posvetovalnicam je zelo potreben inventar (Martjanci, Cankova, Dobrovnik). Tudi sedanji sedeži nekaterih posvetovalnic niso prikladni, ker morajo matere premeriti zelo dolgo pot do njih. Sedeže posvetovalnic bo potrebno bolj prilagoditi terenskim potrebam.

Nezadostna prosvetljenost mater in žen, prekomerna zaposlenost delavskih žen (na kmetijskih posestvih večkrat ne odmerijo delavkam niti toliko prostega časa, da bi lahko nesle svoje otroke v posvetovalnico) in obilo dela na polju v polletnih mesecih za kmečke žene — vse to so vzroki, ki so privedli do tega, da je število obiskov v posvetovalnicah precej upadlo v zadnjih letih. Stanje pa se spet občutno popravlja.

Dobra patronažna služba lahko mnogo pripomore k večjemu obisku v teh zdrav. ustanovah, saj jih neposredno povezuje z družino in domom. Za to službo pa je zaenkrat pri roki premalo usposobljenega kadra.

BABICE: 39.000 OBISKOV NA LETO

Babica je čisto edini predstavnik zdravstvene službe v nekem okolišu (Martjanci), zato je mnogo

važnejši: neznanje ljudi (mlada dekleta stopajo v zakon nepravilno) in z njimi povezana nepravilna prehrana in zanemarjena nega otrok, alkoholizem, zlasti v vinogradniških predelih (vinjarstvo smo z našimi pozitivnimi zakoni odpravili, ne pa še prekomernega uživanja alkoholnih pijač kot dediščine nekdanjega gospodarskega in političnega zapostavljanja delovnih ljudi), slabe stanovanjske razmere v nekaterih družinah, prenaseljenost prebivalstva v pokrajini (na kvadr. kilometer 99 ljudi), problem sezone, relativno majhno število (25 odst.) uživalcev ugodnosti socialnega zavarovanja itd.

Kljub temu, da je v Pomurju umrljivost otrok do enega leta še vedno nad republiškim povprečjem, pa je bilo po osvoboditvi mnogo storjenega za zaščito matere in otroka, saj sta bili pred vojno v pokrajini samo dve posvetovalnici. Velika pridobitev pa je tudi porodniško-ginekološki oddelek v soboški bolnišnici.

39 SOLSKIH MLECNIH KUHNJ

Leta 1947. smo začeli v Pomurju ustanavljati tudi šolske mlečne kuhinje, ki so sedaj že na 39 šolah. V teh kuhinjah sprejema malico 4150 otrok. Nekatere šole (M. Soboti, Kuzma, Dolenci in Odranci) pa nimajo nobenih prostorov za te

otroka v Pomurju

sestre Eržike Vereš)

kuhinje. Urediti bo potrebno tudi preskrbo s kurivom, kajti sedanji šolski proračuni so toliko skrženi, da ne prenesejo še teh izdatkov, predstavniki nekaterih občin pa ne kažejo dovolj razumevanja za šolske kuhinje, ki so dosedaj — kakor izjavljajo prosvetni delavci — že precej pripomogle k boljšemu duševnemu razpoloženju otrok, njihovi podjetnosti in pripravljenosti za učenje.

Mlečne kuhinje bi bilo potrebno ustanoviti še v 18 krajih, ki so gospodarsko zelo pasivni in kamor zahajajo otroci v šolo iz zelo oddaljenih vasi.

Gimnazija v M. Soboti potrebuje tudi šolsko kuhinjo, v kateri bi dobivali toplo hrano dijaki, ki so domala ves dan odsotni od doma in jim je v tem času kosček kruha s sadjem ali grizljajem mesa edina hrana. Prav tako bi bilo potrebno na gimnaziji urediti čakalnico, v kateri bi se lahko zdrževali dijaki pred in po pouku.

Solske kuhinje bi bile morda potrebne tudi drugje (Gor. Radgona). Sploh pa se bodo morali šolski odbori mnogo bolj intenzivno zavzemati za boljšo ureditev teh ustanov in odpiranje novih.

Kaj pomenijo šolske kuhinje za prehrano naših otrok, najbolj prepričljivo povedo nekatere številke. V šolskem letu 1955/56 so dobili od mednarodne organizacije CARE 71.578 kg masla in okrog 13.000 kg mleka v prahu. Razdeljena živila so bila vredna okrog 18 milijonov din, prevozní stroški pa so znašali 850 tisoč din.

Letošnja sredstva iz sklada za zaščito otroka bodo uporabili predvsem za ureditev mlečnih kuhinj in odpiranje novih. Zato je prav, da podjetja, družbene organizacije in ustanove prispevajo kar največ v ta sklad.

Tudi telesna vzgoja je važna za razvoj in napredek otrok. V Pomurju deluje 16 gimnazij in 102 osnovne šole, od katerih pa ima samo ena popolno telovadnico, dve šoli zasilne prostore za telovadbo, trinajst šol pa za ta namen urejena dvorišča. Ostale šole so brez vsakih prostorov za telesno vzgojo dece. Ugotovljeno stanje nalaga občinam precejšnje dolžnosti.

IN SE NEKAJ DOKAZOV

Lani je bilo pod varstvom družbe 641, v raznih domovih pa 106 socialno in zdravstveno ogroženih otrok. Za slednje je družba izdala okrog 10 milijonov din. Za šolanje socialno ogroženih otrok padlih borcev NOB in žrtev fašističnega nasilja je bilo izdanih 2.779.560 din. 37 teh otrok je pod varstvom države. V verženskem vzgajališču pa biva 91 otrok, ki so deležni v domu brezplačne vzgoje in zdravstvenega varstva.

Lani je taborilo in bilo na oddi-

hu 961 otrok iz Pomurja, kar jih je veljalo okrog 7 milijonov din. Na letovanja so bili poslani predvsem socialno in zdravstveno ogroženi otroci.

ZAKLJUČNA MISEL

Ce ob zaključku tega skromnega poročila navežemo misli na prihodnost, potem lahko smelo rečemo, da se skrb za zaščito matere in otroka ne bo ustavila ob sedanji točki, ampak da se bo še stopnje-

že v šoli prvi temelji za koristno družbeno delo. Na sliki: Tako je treba šivati in plesti.

vala skladno z rastjo gospodarske moči naše dežele. Tudi Pomurje bo marsičesa deležno. Večje izboljšanje zaščitne službe že sedaj napovedujejo nekateri ukrepi — ustanovitev okrajnega dispanzerja za žene in deco (za ustanovo smo že dobili inventar od mednarodne organizacije UNICEF), prizadevanja za ustanovitev oddelka za otroške bolezni v soboški bolnišnici in za namestitve še potrebne zdravstvenega kadra (3 zdravniški — specialisti za otroške bolezni, 14 medicinskih sestri in 8 babic) — ki bodo po uresničenju mnogo prispevali k temu, da bo življenje naših otrok še bolj varno pred boleznimi in drugimi škodljivimi vplivi, bolj srečno in polno radosti.

LENDAVA OB TEDNU OTROKA

Teden otroka bodo dostojno proslavili tudi v lendarški občini. Občinski odbor SZDL je skupno z družbenimi organizacijami in društvi izdelal podroben načrt. V Teden otroka bodo v občini štiri zdravstvena predavanja z diafilmom. Obiskali bodo socialno šibke dojenčke in jih obdarili. V vasi Mostje bo izvedena anketa o prehrani. Izvedena bo akcija nabiranja sadja, ki ga bodo podarili siromašnim otrokom in Dijaškemu domu v Lendavi. V Dobrovniku in Dolini imajo v načrtu ustanoviti Društvo prijateljev mladine. Člani Partizana si bodo pred svojim domom uredili igrišče. Na šolah pa bodo roditeljski sestanki.

Tokrat razstava učiteljev, v bodoče razstave učencev Kaj naj bi delali v naših osemletkah še poleg drugega

Svet za šolstvo pri okrajnem ljudskem odboru je pripravil za Teden otroka razstavo sedemindvajsetih učiteljev Pomurja. Tokrat razstavljajo učitelji to, kar naj bi razveseljivalo in obenem vzgajalo mladino naših osemletk. Govorili smo že o pomanjkanju ur ročnega dela, kjer bi lahko vsak otrok izrazil svojo spretnost, smisel za lepoto in koristno obnovo s pomočjo zelo skromnih in enostavnih pripomočkov. V razpravah o reformi v šolstvu je bilo še prav posebno mnogo govora o uvajanju tehnike v na-

še osnovne šole. Glavni odbor Ljudske tehnike je v povezavi s pedagoškim centrom prirejal tečaje za učitelje v tem smislu, in ti so posredovali pridobljeno znanje ostalim učiteljem po okrajih. Na ta način je prišlo tudi do te razstave.

Razstava, ki bi lahko imela naslov »Za pridne roke«, je odprta do sobote v dvorani hotela Zvezde v Murski Soboti. Prostor je sicer premaxhen za obsežnejšo razstavo, toda to kar je, je privlačno in hkrati presenetljivo za mnogega obiskovalca. Razstava se začne z lutkarstvom in modelarstvom, se nadaljuje z domiselnim prikazom obdelave lesa, naravnega in odpadlega gradiva in se končuje s keramiko, lepenkarstvom in pletarstvom. Tukaj vidimo, kako je mogoče narediti lutko iz časopisnega papirja, s slamo okrasiti lične škatlice, z nekaj navoji izdelati elektromotor, ki ga pozne žepna baterija in še marsikaj. Zelo zanimiva in za Prekmurje prav posebno značilna sta keramika in pletarstvo, predvsem pa keramika.

Posebni del te razstave pa je skobelnik, izdelan nalašč za osnovnošolske otroke, ki se radi ukvarjajo z obdelavo lesa in lepenke. Garnitura, izdelana v zavodu za šolsko opremo v Zagrebu, stane preko osemdeset tisoč dinarjev in je dragocena v šolski delavnici. Žal šol-

skih delavnic še ni in so zaenkrat razkošje, brez katerega pa v bodoče nečemo ostati. Trenutno je zadovoljiva rešitev uporaba le dela garniture, ki se lahko uporablja kjerkoli v učilnicah. Tako se cena zmanjša za tri četrtine ali vsaj za dve tretjini, kar navsezadnje ustreza proračunskim sredstvom, ki jih dajo občine za šolstvo. Seveda še ne povsod.

V. S.

Zanimanje za otroški vrtec v Lendavi

Otroški vrtec v Lendavi je začel delovati med prvimi v Pomurju. Število vpisanih otrok vsako leto narašča. Minulo šolsko leto je bilo v obeh vrtcih v Lendavi preko 170 otrok. Mnogih pa zaradi pomanjkanja vzgojiteljskega kadra sploh ni bilo mogoče sprejeti. Razen Lendarčanov obiskujejo vrtec tudi otroci iz okoliških vasi.

Zadnje mesece je zanimanje za vrtec zelo naraslo, kar potrjuje 240 vpisanih otrok. Med okoliškimi vasi mi je vpisanih precej otrok iz Dolge vasi. Zabeležili pa so celo primer, da so starši iz dva kilometra oddaljene vasi pripravljene najeti svojemu otroku stanovanje v Lendavi, v kolikor bi bil sprejet v vrtec.

Uprava vrtca je imela pred nedavnim še velike težave zaradi pomanjkanja vzgojiteljskega kadra, kar pa danes ni več problem.

Omembe vredno je tudi popravo zgradbe. S pomočjo in velikim razumevanjem obč. ljudskega odbora je zgradba zunaj in znotraj prenovljena, tako da je postala sedaj privlačna tudi za starejše ljudi. Finančno so podprli vrtec tudi KZ Lendava, Trg. podjetje Panonija, Remont in Odkupno podjetje.

V prihodnosti bo potrebno poskrbeti, da dobi ta ustanova v neposredni bližini tudi primerno igrišče.

-jo

Letna mladinska konferenca na ESS v M. Soboti

Na ESS v M. Soboti je bila 28. sept. 1956 prva letna mladinska konferenca. Prisotnih je bilo 160 dijakov ESS, proforski zbor in predstavnik okrajnega komiteja tovariš Trplan.

O delu mladinske organizacije na šoli je poročala tov. sekretarka. Orisala je razvoj mladinske organizacije od ustanovitve naprej in delo v preteklem šol. letu. Dejala je, da je bila prav v preteklem letu mladinska organizacija bolj slaba. Predvsem ni izobraževala mladine v politično-ideološkem smislu. Bilo je več sestankov šolskega komiteja, kjer je bilo sprejetih več sklepov, ki jih pa niso realizirali. Več uspeha je bilo na kulturnem in športnem področju. V okviru MKUD je bila uprizorjena igra »Vozel«. Uspešno je nastopil pevski in tamburaški zbor. Sportniki so pripravili več tekmovanj. Člani so sodelovali tudi pri organizaciji prvega Pomurskega tedna.

Tov. ravnatelj je v svojem govoru dejal, da šola ni samo tista, ki daje mladini znanje, temveč jih tudi izobražuje v političnem duhu in jih navaja na samostojno življenje. Vendar šola brez pomoči dijakov tega sama ne more tako uspešno izvršiti. Zato je krivda, da to delo v preteklem letu ni bilo tako uspešno, v dijakih samih.

V živahni diskusiji so dijaki govorili predvsem o napakah dosedanjega vodstva. Iz gradiva ob disku-

siji so sprejeli vrsto novih sklepov in načrtov za delo v letošnjem šol. letu, od teh bo vsekakor najvažnejše politično-ideološko izobraževanje dijakov. Dijaki sami bodo pripravljali razna predavanja iz tega področja, pri čemer jim bodo pomagali tudi predavatelji. Zaživeti mora MKUD, sekcije morajo začeti s plodnim delom. Dramatska sekcija naj naštudira igro, literarna sekcija naj izdaja »Utrinke«. Urediti je treba tudi športno igrišče na šol. dvorišču.

Samo pravilno hranjen in negovan otrok bo tudi zdrav, telesno in duševno razvit.

LEPO JIM JE...

(Slika iz otroškega vrtca z Janževega vrha)

Toplo jesensko sonce me je grelo, ko sem stopal proti Janževemu vrhu, ki je oddaljen debelo uro hoda iz G. Radgona. Ze spotoma, ko se vzpenja cesta vedno bolj in bolj, se mi je nutil koncept pogled na Pomurje, ki se je končal tam nekje daleč na mejah Avstrije in Madžarske.

V Orehovcih sem srečal dekletce, ki mi je povedalo, da do Janževega vrha ni več daleč in da bom na poti prav gotovo srečal Vrtec, saj leži ob cesti. Zdaj je Micika že šolarka, toda lansko leto je bila tudi ona v Vrtcu; povedala je, da je upravnica Vrtca tov. Mimica, gospodinja pa tov. Krista. Kako se piše ena in druga, ni vedela, ker so jih pač otroci klicali le po imenih. Kmalu sem zavil z glavne ceste na levo in po nekaj minutah sem že stal pred poslopjem, kjer je pisalo: Vrtec.

Vrtec? — sem pomislil. Kje je otroški smeh in vrišč in ščebetanje cicibanov? Morda je prenehal z delom? Vse to mi je prišlo na misel, ko sem stal pred nizko, a prostorno hišo, ki prav gotovo nekoč ni služila današnjemu namenu. Radovedno sem poseledal skozi najbližje nizko okno. Prav nerodno mi je bilo, ko sem zagledal pri mizi tov. upravnico, ki se je začudeno ozrla vame, ker takšnih prizorov najbrž ni vajena. Pa sem v zadregi povprašal, če sem prišel prav in da bi rad videl, kako je kaj z otroškim vrtcem na Janževem vrhu.

»O, da,« je rekla, »prav ste prišli, tu je otroški vrtec. Kar vstopite, vasovanje pod oknom tudi na Janževem vrhu ni več v modi.« Oba sva se veselo zasmejala in zadrege je bilo konec.

Tovarišica upravnica je pravkar »uradovale«, menim, da je nekaj seševala, saj je imela pred seboj celo polo dolgih kolon samih števil. »No, čuden vrtec,« sem dejal, »kje je vrišč in smeh?«

»No, zdaj veste, zakaj je tako tiho v našem začaranem gradu. Vsak dan po kosilu morajo otroci počivati, da si naberejo zopet moči, ki so jih izgubili dopoldan pri igri, na sprehodu, tekanju in podobnem. Zdaj pa počivajo,« je dejala, »ne smeja jih motiti pri spanju.«

»Vam smem zastaviti nekaj vprašanj,« sem prosil tovarišico upravnico. »Pomurskemu vestniku bi rad nekaj napisal o vas.« Tovarišica mi je rada izpolnila željo, čeprav sem jo videl, da je nekajkrat pogledala gromozanske kolone števil, ki so bile najbrže v zvezi z bančnim poslovanjem vrtca.

»Koliko otrok imate,« sem vprašal najprej.

»Sedaj jih je okrog trideset, proti zimi pa se poveča število tudi čez štirideset,« je odgovorila, »in vse delo opraviš samo dve ženski.«

Pri tem sem si mislil, da mora biti za tako delo človek res rojen, sicer ga ne bi zmogel. In kar pričam sem, da je tovarišica upravnica rojena za tak posel.

V živahni diskusiji so dijaki govorili predvsem o napakah dosedanjega vodstva. Iz gradiva ob disku-

Kar pogledite naju... Na konjčku nama je pač najbolj prijetno.

Ko sem še poizvedoval, kdo je bil lastnik tega poslopja v stari Jugoslaviji, mi je odgovorila, da je služilo to obširno poslopje za polletni oddih gostom bivšega lastnika, ki je znal iztisniti iz našega viničarja zadnjo kapljo krvi.

»In kakšno je gmočno stanje vrtca? Kdo ga vzdržuje?«

»Oh, z denarjem je težko,« je vzdihnila tov. Mimica; »za hrano prispevajo starši sami, za ostale materialne izdatke, razen osebnih prejemkov, ki jih plačuje občina, dobimo nekaj malega od glob, ki jih nakazuje sodnik za prekrške.«

Kmalu sem zaslišal iz spalnice

»Pa vinogradniško gospodarstvo? Saj so otroci skoraj izključno iz družin delavcev tega podjetja,« sem vprašal.

»Da, saj pomaga tudi posestvo. Daje nam sadje, ki ga sicer ne bi mogli nabaviti. Pa tudi drugače nam še kako priskoči na pomoč, posebno ko pride obiskat naše malčke Dedek Mraz.«

Ker sem videl, da ji je pogled zopet zdrknil na popisane pole s številkami, sva se zmenila s tovarišico upravnico, da bom počakal kar zunaj, dokler se otroci ne bodo zbudili.

Zunaj je sijalo omamno jesensko sonce. V lahnem vetriču so klepetali klopčoti in vsenaokrog je zelenela v temni zeleni barvi gorica, kajti jesen še ni pozlatila trt in brajd.

Za hip se mi je zdelo, da vidim stopati po sepu gospodo, toda to je bil le spomin na one težke dni za našega viničarja. Takrat so ostajali otroci doma, mati jih je zapirala v temno in zatohlo izbo, v usta jim je porinila umazano dudo, zamotano v cunje in namočeno v žganje ali makovo mleko, da je spalo dete omamno spanje do večera, ko se je vrnila mati zgarana od dela, da je le za silo nahranila otroka. In kakšno sončno mladost uživajo sedaj ti otroci bivših viničarjev!

Po poti je stopala žena z dojenčkom v naročju. »Imate tudi vi že katerega tu notri?« sem vprašal mater.

»O, že dva,« je odgovorila veselo, »in ko bi vedeli, kako se jim godi! Saj še zvečer nočeta domov! In kako smo živeli mi nekoč kot otroci? Ne mislim rada na to.« In že je odšla, se ozrla še enkrat proti oknu, kjer sta počivala njena otročička.

veselo ščebetanje cicibanov, ki jih je zbudila malica. Kmalu nato so se vsuli skozi vrata in že so bili na delu. Micika in Gelika in Franček in še Jožica se zbrzeli na skirah ob hribu, Janko se je vpregel v voziček in prevažal Geliko, ostali so gradili hiše in pekli pogače v pekskovniku, se vrteli okrog nekakšne droga in postavljali kozolce.

»Jih vidite,« se je prismejala skozi vrata upravnica, »ali niso ljubki?«

Potem me je povabila še v delovno sobo. Bogme, sama čuda sem videl tam. »Odkod spretnost malim ročicam,« sem pomislil, ko sem gledal izdelke teh malih ljudi: avtomobilčkov cele kupe, iz plastelina zgneten zabice, ptički, polžki in še nešteto drugih umetnin.

»Ti pa znajo,« sem dejal z nasmehom.

»Vidite ježke? Danes so jih napravili. Nežika je prinesla s seboj žive majhne ježke z njihovo mamicco in otroci so napravili cel kup ježkov. Le poglejte, če niso lepi! In bili so res lepi.«

Potem sva si ogledala še risbe, igračke, ki pridejo posebno prav pozimi, ko je z deco najtežje.

Saj bi lahko ostal med veselo dečico še do večera in se veselil njihove mladosti. Toda do Radgone je še daleč in mrak je že lezel iz bližnje šume.

»Zdravo, zdravo in srečno,« smo si rekli vsi skupaj, si še pomahali z rokami in že sem izginil za bližnjim ovinkom.

Ko sem stopal med brajdami, so se oglašali že prvi črički in začeli uglaševati svoje instrumente za nočni koncert in vse kaže, da so se prav tako veselili toplega jesenskega popoldneva kot ta zlata dečica iz otroškega vrtca na Janževem vrhu.

-rko

Mar dobronamerna kritika res ni dovoljena?

Tov. urednik!

Navezati želim nekaj misli na polletni občni zbor KZ pri Gradu — pravzaprav na članek, ki je bil o njem objavljen v 76. številki Pomurskega vestnika.

Na zboru smo dolgo razpravljali o primanjkljaju 690 tisoč dinarjev v zadrugi. Kot izhod iz zagate so predlagali: zapreti trg. poslovalnice in Motovilcih in Vidoncih ter zmanjšati število zadrugnih uslužbenec.

Motovilčani s tem predlogom (s prvimi namreč) niso soglašali in so izjavili, da bodo prenehali biti člani KZ tistega dne, ko bodo pri njih zaprli trgovino. V razpravi niso dosegli svojega in so zato demonst-

rativno zapustili zbor še pred njegovim koncem. Tudi Vidončani so bili v enakem položaju. Na željo članov iz te vasi sem na zboru predlagal, naj bi Grad imel samo eno poslovalnico (v obč. središču je namreč še ena trgovina) in da bi ostala tudi poslovalnica v Vidoncih, kajti v kraju je 134 članov in so nekateri oddaljeni tudi eno uro od Grada. Povedali smo tudi besedo o izstopu iz zadruge, če se to ne bi zgodilo kljub naši želji.

Bilo je govora tudi o upravniku in njegovih dolžnostih. Nisem si mogel kaj in sem se tudi oglasil. Moja kritika se je nanašala predvsem na nekatere slabosti v letu 1954., ko sem bil še član UO zadruge.

Tedaj sta dva poštena strokovnjaka zaprosila za službo pri zadrugi — prvi za upravnika, drugi pa za soferja. Prošnji obeh tovarišev sta bili tedaj odklonjeni s tajnim glasovanjem (članov UO od Grada je bilo tedaj 9, iz Vidonca pa samo 3, medtem ko so zastopniki ostalih vasi soglašali s Gradčani) in predsednik zadruge je potem na svojo roko sprejel v službo dva druga človeka. Že v kratkem času pa se nam je izvalile primanjkljaj. Komu naj bi bilo to vseeno — seveda tudi meni ni bilo, pa sem jim tedaj, ko je bilo govora o upravniku, v razburjenosti očital, da na tem mestu naj bi zaposlilo tujca (trgovca) kot pa pošte-nega domačina in strokovnjaka, ki bi lahko s svojim znanjem mnogo koristil zadrugi.

Sicer pa ima vsak član zadruge pravico, da na občnem zboru javno pove, kar ga žuli in boli, zlasti še tedaj, če so njegove besede usmerjene k temu, da bi se izognili slabostim, ki so posledica napak iz preteklosti. Taka pa je bila tudi moja kritika, ki je dala piscu povod, da se je javno znesel nad mojo izjavo in jo tudi po svoje napihnil. Resnica pa je kljub njegovi nameri precej drugačna; tudi A. H. je sam izstopil iz nadzornega odbora zadruge, ni pa bil izključen na občnem zboru, kakor je bilo navedeno v članku. Pisec bi pač moral razpravo bolj pozorno spremljati in jo tudi objektivneje oceniti.

Emerik Sukič

Tako je bilo pred dvema mesecema na naših njivah

Predvojaška vzgoja v Pomurju

Organizacija predvojaške vzgoje nima zgolj vojaške vzgojnega namena. Spoznavanje vsega družbenega dogajanja je ena izmed najpomembnejših nalog. Anketa, ki jo je izvedla okrajna komisija za predvojaško vzgojo skupno s prosvetnimi inšpektorji, to dokazuje. V bodoče bo več predavanj in pogovorov o ljudski oblasti, posebno o občinah. Prav tako si mnogi niso na jasnem s pomenom družbenih organizacij. Občinski odredi predvojaške vzgoje imajo tako še posebno odgovornost.

Letos so bila v Pomurju zborovanja predvojaške vzgoje od 15. maja do 7. avgusta. Pomanjkanje proračunskih sredstev je namreč onemogočilo običajna logorovanja. Izostankov skoraj ni bilo. Izpiti so bili dokaj dobro opravljeni. Slabih je bilo za poldrug odstotek. Pred zborovanji pa so bila še predavanja s poudarkom na naši zunanji politiki. Najboljša predavanja so bila v občini G. Radgona in občini Videm. V občini Martjanca pa so se najslabše izkazali.

Organizacija predvojaške vzgoje je v rokah rezervnih oficirjev, ki so imeli tudi letos enajstdnevni seminar za vodenje odredov. Po občinah so ustanovljene tudi komisije za predvojaško vzgojo. Tajnik te komisije je referent za predvojaško vzgojo. Zaradi pregleda nad mladino nad 16 let staro pa je izdelana kartoteka. V Pomurju je uvedba kartoteke zelo koristna zato, ker je mnogo mladine v poletnih mesecih na sezonskem delu in je zanjo potrebno pripraviti jesenska dopolnilna logorovanja ali pa kontrolirati sodelovanje v predvojaški vzgoji na mestu sezonske zaposlitve. V bodoče bo bolj primerno pomladansko logorovanje za mlade sezonske delavce. To velja predvsem za mladino goriških predelov. V letošnji sezoni ni opravilo predvojaške vzgoje kar 30% mladincev obveznikov zaradi tega, ker se niso prijavljali v predvojaško vzgojo tam, kjer so se sezonsko zaposlili.

Mladince moti predvsem naziv: predvojaška vzgoja. Načrti za vsakoletno delo organizacije predvojaške vzgoje pa so sestavljeni s sodelovanjem družbenih organizacij. V teh načrtih se močno izražajo tudi osnove delovanja organizacij, ki so sodelovale pri sestavljanju načrtov (šport, kultura, ideološko politična vzgoja itd.). Po teh načrtih vzgajajo mladino najboljši ljudje občin.

Kot vse organizacije ima tudi predvojaška vzgoja težave z denarjem. Za predvojaško vzgojo so občine Pomurja predvidle čez dva milijona din. To je skoraj polovica manj, kot pa je bilo porabljeno v preteklem letu. V občini Cankova nimajo niti dinarja za predvojaško vzgojo. V ostalih okrajih Slovenije je predvidena poraba skoraj 5000 din na mladince obveznika predvojaške vzgoje. V Pomurju je deležen en mladinec le nekaj nad 800 din.

V prostoru za evangeličansko cerkviijo v Murski Soboti je Center za izvenarmadno vzgojo. Center je osnoven kordinacijsko telo za sodelovanje množičnih in ostalih organizacij, kjer je vključena tudi mladina odgovarjajoče starosti. Center je obiskoval predvsem v popoldanskih urah do 40 mladincev, pretežno z gimnazije. Center pa je sodeloval tudi na raznih razstavah NOB. Ta center finansira okrajni ljudski odbor.

Mladinci predvojaške vzgoje so sodelovali tudi na republiškem patrolnem tekmovanju v Kranju.

B. V.

Po približni cenitvi bomo letos odkupili pri nas za 15,1 milijarde dinarjev poljskih pridelkov: 12.000 vagonov krompirja, 620 vagonov žita, 175 vagonov hmelja, 5.900 vagonov povrtine, 5.000 vagonov sadja in 3.000 vagonov vina.

Kmetovalci bodo predvidoma neposredno prodali šestino svojih pridelkov.

V naši državi posejemo s krmilnimi rastlinami samo okrog 8 odst. orne zemlje; izjema pa je Slovenija, kjer posejemo z njimi okoli 20 odst. njiv — prav toliko kot v drugih kmetijskih naprednih deželah. V desetletnem načrtu za razvoj kmetijstva pa je določeno, naj bi s temi rastlinami posejali vsaj 12 odst. oranice. Krmne rastline naj bi zavzele na orni zemlji prav takšno mesto kot drugi pridelki.

IVERI IZ KMETIJSTVA

Hruške imajo veliko hranilno in zdravilno vrednost. Vsebujejo obilo ravninskih snovi in vitaminov. Zimske hruške je moči ohraniti v hladnih prostorih tudi do šest mesecev. Jugoslavija izvažala mnogo premalo hrušk. Pogrešamo jih tudi na domačem trgu. Pridelki hrušk bi bilo potrebno pri nas postotirati. Za izvoz in domačo potrošnjo so najbolj priporočljive sorte košina, avrantska in viljamovka (poletne), aleksandrova in kleriza (jesenske), pastorkovka, dilovka in plemenita krasana (zimske).

Hranilna vrednost pomaranč znaša okrog 400, jabolk pa okrog 500 kalorij. Množina kalorij je odvisna predvsem od vsebine sladkorja. Oranže in limone pa imajo mnogo več zdravilnih snovi (kislina, mineralne snovi in vitamini). Tako vsebujejo jabolka 5 do 35 mgr/100 gr vitamina C, oranže in limone pa dvakrat do desetkrat več. Oranže in limone cenijo zlasti v zdravilstvu in jih moramo sedaj upoštevati predvsem za bolnišnice, socialne ustanove in otroške domove.

Tudi slana nam večkrat kar čez noč odreza mnogo pridelka, podobno kot toča. Proti njej se borimo na različne načine; pri nas je še najbolj uveljavljeno kurjenje v nočeh, ko pričakujemo slano. Kurimo med nasadi ali v bližini njih ter tako segrevamo zrak in hkrati preprečujemo izžarevanje zemeljske toplote. Državni zavarovalni zavod pa se je združil s Kmetijskim inštitutom odločil za nov, a zanimiv poskus obrambe proti slani — z ometno megljo, ki jo spuščajo iz posebnih priprav. S poskusi še vedno nadaljujejo in vse kaže, da se bodo dobro obnesli.

Pri nas razveseljivo napreduje tudi perutninarstvo. Lani so znesle kokoši 1 milijardo 260 milijonov jajc ali 20 odst. (nad 200 milijonov) več kot predlani. Povprečna nesnost je bila 62 jajca predlani pa 54.

V Pomurju imamo živinorejce, ki so vredni tega imena. Živino Ele Farakašove iz Starenove vasi (Ljutomerska občina) poznajo že široko po naši državi. Na nedavni mednarodni razstavi živine v Novem Sadu so bila njena goveda zelo dobro ocenjena.

Zavidljive ocene je bil deležen zlasti enoletni plemenski bik, katerega je mednarodna komisija uvrstila v Ia razred. Peron tehtal 450 kg in je na razstavi osvojil prvo mesto med slovenskimi vrstniki.

Med prleškimi »KOŽUHAČI«

Igrivi jesenski veter sunkovito tipa med razbrazdanimi njivami in suhi koruzni listi šelestijo ter se poslavljajo od vedno bolj medlečega sonca. Ob koruzišču se belijo potrgane koruze...

Od vaških hiš se je prikazal voz in se počasi bližal njivi. Hitro je voz naložen in že se počasi ziblje po razvoženih poljskih cestih proti skednju. Tu je vse polno otrok, ki pomagajo vozniku razkladati. Pridno mečejo koruzo v kot, medtem pa pazijo, če ni med lepo rumeno koruzo skrita tudi katera, ki je čisto rdeča. To skrbno spravi pod slamo ali pa kam za vrata, kajti med kožuhači velja pravilo: ko najdeš med kožuhanjem devet rdečih koruz, smeš iti spat. Seveda, posebno otroci tega ne jemljejo tako resno. Kdo pa bi šel spat, če je na skednju tako živo in veselo! Postavijo pa se lahko, češ, že imam tistih devet rdečih koruz! In to je dovolj.

Res, ličkanje je v naših krajih pravi domači praznik, čeprav je povezano s precejšnjim trudom. Ni namreč najbolj prijetno ves dan garati na njivi, zvečer pa še »kožuhati«. Posebno starejšim ljudem to ne ugaja najbolj. Drugače pa je z mladino. Komaj čaka, da se stemni, posebno še, če bo po končanem »kožuhanju« tudi ples.

Kožuhanje je eno izmed redkih opravil, ki se je do današnjih dni ohranilo v nespremenjeni obliki. Staro občestvo pride do polne veljave. Prileškemu »kožuhanju« in prekmurškemu »lupanju« sta podobni stelerja in guojvoža, ki pa pri nas nista udomačeni.

Medtem ko je voznik pridno vozil koruzo z njive na skednj in so otroci še bolj pridno odpirali rdečo koruzo, se je stemnilo. »Trgači« so prišli z njive in po večerjali. Nekdo od domačih je medtem pripravil na skednju luč: petrolejko, ki pa jo danes že zamenjuje elektrika. Počasi so pričeli prihajati »kožuhači«. Gospodar je opazoval, kdo je med prvimi in kdo med zadnjimi, kajti: kakšno posojilo »takšno zve-

rilos« (povračilo). To se pravi, če je prišel kateri izmed sosedov bolj kasno, so mu tako tudi vrnili, ko so kožuhal pri njem. Seveda ne gledajo tu vsakemu »tko« na prste, toda vsakdo v vasi dobro ve, da so med kožuhači tudi taki tiči, ki pridejo na skednj med prvimi, potem pa neopazno zginejo in se vrnejo šele proti koncu. Take pa imajo gospodarji še posebej »na piklo«.

Kljub nekaterim »spekulantom« pa je skedenj kaj hitro poln veselih in pridnih kožuhačev. Rumeno latovje pada na kup. Nekdo izmed starejših kožuhačev »veže koruzo«. Koruznjaki so navadno povsod premajhni, da bi lahko nasipali vanje vse koruzo. In za seme mora biti koruza lepa. To navadno navežejo po dve ali več skupaj in navešijo naslednji dan na drogove nad podstentjem hiš. Ta viseča koruza daje našim hišam videz prijetne domačnosti, med vrabci pa povzroča v zgodnjih zimskih dneh, dokler se koruza ne posuši in je ne zluščijo, precej kreganja.

Pa kožuhači navadno neradi puščajo na koruzi nekaj »lipinjas« (ličkanja), da bi bilo mogoče koruzo navezati. Kdo od domačih mora kožuhače vedno opozorjati na to. Kot odgovor na to opozorila, in seveda bolj za šalo, namečejo kožuhači pred »vežača« same »paperke«, to je koruzo, ki še ni dozorela ali pa je na »rčku« samo nekaj mlečnih zrn. Med kožuhači je takrat navadno precej smeha, posebno še, če je vežač kak star nergač.

Kožuhači ne vedo molčati. Na vrsto pridejo vsakovrstne vesele, resne in žalostne »storije«. Tu in tam tudi kaj zapoje, kajti med kožuhači so tudi dobri pevci. Navadno pojo kakšno novo »popevko«, včasih pa »zvižajo« tudi kakšno starejšo, da lahko pomnožijo tudi tisti kožuhači, ki niso sezna-

Miran Mor:

SEJAVEC

Vsejal semena sem v bogato prst obsežnih njiv. Nestrpen ves osak dan ob spoitu sam na polja grem, pričakujoče vlažne, prhke grude zrem, željan rumenih, nežnih klic kot sonca otrok nasmejan.

Zvečer, ko v sen ovija me tema začutim: v meni klije kot semena, ki jaz sem v brazde naše jih vsejal in zdi se mi, da bom razrasel kot pšenica, da dozorel nekoč v ta polja bom posejan.

In sreča mi preliva lica v objemu dobrih sanj. Morda pa v njih je le resnica! Mladost s semeni v polja sem posejal, žoljenje v njih se zdaj razsipam. Mogoče vnuk nekoč ob njibah bo obstal: »Poglejte! Ded moj tukaj je naš sen posejal!«

Oktober 1950

Polletni občni zbor KZ Slatina Radenci

Kmetijska zadruga Slatina Radenci je precej močna. S spojitvijo zadruge Rački vrh šteje 267 članov. Ima tri poslovalnice. Krediti pa ne zadoščajo za nabavo potrebnih zalog, zlasti v poslovalnicah Rački vrh in Hrastje-Mota. Da se to stanje popravi, je občni zbor za nabavo potrebnega blaga odobril primeren kredit.

Pri zadrugi je živinorejski, poljedelski in sadjarski odsek. Odkupni odsek je ločen od trgovine. V prvem polletju je zadruga nabavila za 22 milijonov raznega trgovskega blaga, ki ga je prodala potrošnikom za 16 milijonov dinarjev. Realizacija odkupljenih kmetijskih pridelkov je znašala v prvem polletju nad 11 milijonov dinarjev. Kljub dobremu gospodarjenju je bil prikazan v prvem polletju dolg v znesku 268.000 dinarjev. Ta izguba gre na račun bivše zadruge Rački vrh, ker je morala radenska zadruga prevzeti te dolge. To zgubo bodo krili z odkupi v drugem polletju. Za članice je organizirala zadruga tečaje za konzerviranje, ki se ga je udeležilo nad 20 deklet in žena. Sedaj pripravljajo enomesečni go-

spodinski tečaj. V njem bodo žene in dekleta dobile osnovne pojme v pripravljanju zdrave in preproste hrane. Ika

KRIZEVCI PRI LJUTOMERU

V Križevcih je bilo v nedeljo predavanje o otroški paralizi ter o potrebnih ukrepih pri pojavu te zavrtnne bolezni. Predavanja se je udeležilo lepo število ljudi. Močno so bile na predavanju zastopane matere šolskih otrok.

PRI VIDMU ČEZ 200 KRVO-DAJALCEV

Zdravstvena ekipa iz Ljubljane je predvčerajšnjim obiskala Videm ob Ščavnici. Krvodajalska akcija, ki jo je organiziral Okrožni odbor RK ob pomoči Občinskega odbora RK, je zelo dobro uspela. Precej je k organizaciji prispeval tudi občinski ljudski odbor. Od 7. do 9. ure je dalo kri 90 krvodajalcev. Najboljši odziv je bil v vaseh Očeslavci in Dragotinci. Iz Bučkovec so pripeljali krvodajalce kar s traktorjem.

Kadar pripeljejo v zadrugo blago...

Drobno iz Ivanovec

Ivanovci so manjša vas pri Križevcih v Prekmurju: 68 hiš. Po novi katastrski razdelitvi meri vaško ozemlje 380 ha. Da, kataster. Na tega so ljudje v Ivanovcih že dolgo čakali.

Že pred tremi leti so govorili v vasi o elektrifikaciji, pričeli pa so pravzaprav šele pred kratkim. Manjkajo samo priklopi in še nekaj drugih malenkosti. Pravijo, da bodo oktobra že svetili z elektriko. Precej težav so imeli s tistimi vaščani, ki še vedno mislijo, da je boljše svetiti s petrolejem.

V Ivanovcih še vedno ni gasilskega doma, čeprav je domače gasilsko društvo precej dobro. Za gasilski dom so že pripravili opeko in les. Kamen spotike med gasilci in vaščani pa je kraj, kjer bi naj stal novi gasilski dom. Vsa bi namreč rad, da bi mu bil gasilski dom najbližje.

V Ivanovcih je precej poti, ki so jih pričeli zadnje čase lepo urejevati: po vseh bodo posipali psek.

Če bodo uspeli z elektriko, bo zima v Ivanovcih kaj prijetna, saj že marsikateri vaščan misli tudi na radio.

Ali si že naročil »SVET OB MURI«

Jože Makovec

SOBOŠKA KRONIKA

ROJSTVA IN SMRTI

od 22. do 29. septembra 1956.

Rodile so: Marija Vojnarič iz Lendave, deklico: Marica Banič iz Rakičana, dečka: Marija Kepe iz Radmožancev, deklico: Katica Balažič iz Dokležovja, dečka: Irena Pajšmid iz Hodoša, dečka: Ana Merica iz M. Sobote, deklico: Ana Herman iz Radmožancev, deklico: Helena Banfi iz Veščice, dečka: Olga Kakaš iz Vučje gumile, deklico: Justina Gomboc iz Črešnjave, dečka: Cilka Korpič iz Bakovec, dečka: Gizela Gjurica iz Sela, dečka in Marija Sever iz Bučevca, dečka. Rodile so v soboški porodnišnici.

Doma sta rodili: Nelika Vereš iz Kroga, deklico in Cilka Vigali iz Bakovec, dečka. Umrli so: Ciril Rantaša iz Bakovec, star 2 in pol meseca; Ana Dimitrijevič, uslužbenka iz Kučeva, stara 28 let in Ivan Peček, upokojenec iz M. Sobote, star 75 let.

NESRECE IN NEZGODE

Traktorju se je izognil, pa je padel 38-letni Stefan Časar iz Kapec in si zlomil levo roko.

Pod voz je prišel 68-letni Franc Hribar, upokojenec iz M. Sobote, ko so se splašile krave. Na desni nogi je dobil težje rane. Z jablana, 4 do 5 globoko, je padel 35-letni Alojz Juranovič iz Podgradja, delavec Vinogradniškega gospodarstva Ljutomer in dobil hude notranje poškodbe.

S kolesa je padel 65-letni Franc Tišler iz Bučevca in si zlomil desno nogo nad kolenom.

Koleno si je močno poškodovala 19-letna Vera Ščavničar, delavka v tovarni perila, ko je padla s kolesa.

Nogo si je zlomil 8-letni Marijan Horvat iz Odrancev, ko je padel na domačem dvorišču.

Pri igranju z drugimi otroci na paši je padel 10-letni Jožek Raduha s Kapele in si zlomil desno podlakte.

Z brvi, 2 metra globoko, je padel ponorel 6-letni Ludvik Škerlek iz Ljubljane, ko je bil s starši na dopustu v Stanjevičih. Zlomil si je desno nogo pod kolenom.

Na kamion se je obesil 14-letni dijak Ludvik Soš iz Veščice. Ko se je spustil zopet na tla, se je po glavi močno potolkel. Na bučni lupini je spodrsnilo 56-letni upokojenki Franciški Kolar z Gornjega Krapja, da je padla in si zlomila levo roko v zapestju.

Na spolkem dvorišču je padla 70-letna Marija Rakuša iz Jeruzalema in si zlomila levo nogo.

Po stopnicah je padel 5-letni Emil Roudi iz Zenkovec ter si zlomil desno nogo.

STARČKA JE PRETEPLA

Terezija Jug iz Serdice je zadnjo nedeljo julija napadla z železno greblico svojega 79 let starega tasta, ker je po njenem mnenju prehitro prignal krave s pašne. Udarila ga je večkrat po glavi. Poškodbe so bile tako hude, da je moral v bolnišnico. Okrajno sodišče jo je kaznovalo s 6000 dinarjev denarne kazni in stroške bo morala plačati.

Vsem, ki so pomagali pri organizaciji in izvedbi tombole, izrekamo iskreno zahvalo za vso pomoč.
Upr. odbor NK Sobota

SLUŽBENE OBJAVE OKRAJNE ZVEZE DRUŠTEV ZA TELESNO VZGOJO »PARTIZAN«, MURSKA SOBOTA

Obveščamo vsa društva TVD Partizan na območju okraja M. Sobota, da bodo v bodoče vsa službena obvestila Okrajne zveze Partizan M. Sobota objavljena v Pomurskem vestniku.

S to številko smo začeli pošiljati časopis tudi vsem društvom, ki naj v bodoče smatrajo obvestila pod rubriko »Službene objave Okrajne zveze Partizan« kot službene dopise.

URNIK TELESNO VZGOJNEGA DRUŠTVA »PARTIZAN«

PONEDELJEK: Od 15. do 16. ure pionirke osnovna šola 3.—4. razr., vodnik Gyorkös Marija; 16.—17. pionirke osnovna šola 1.—2. razr., vodnik Celec Vera; 18.—19. pionirji gimnazija 4.—5. razr., vodnik Stuel Stanko; 19.—20. mladinci, vodnik Sebjan Franc; 20.—21. člani, vodnik Sebjan Franc.

Torek: Od 10.—11. ure dopoldne osnovna šola pionirji 1.—4. razr., Kovač Janez; 18.—19. pionirke gimnazija 1.—4. razr., vodnica Kučan Cveta; 19.—20. mladinke, vodnica Bezjak Irena; 20.—21. članice, vodnica Truč Anica.

SREDA: Od 15.—16. odbojka ženske, vodnik Lebar Anton; 16.—18. odbojka moški, vodnik Pettaufer Milan; 17.—18. pionirji osnovna šola 1.—4. razr., Sapač Stefan; 18.—19. pionirji gimnazija 1.—2. razr., Velnar Miloš.

CETRTEK: Od 15.—16. ure: pionirke osnovna šola 4.—5. razred; Gyorkös Marija; 16.—17. pionirke osn. šola 1.—2. razr., Celec Vera; 18.—19. pionirji gimnazija 3.—4. razred, Stuel Stanko; 19.—20. mladinci, vodnik Sebjan Franc; 20.—21. člani, vodnik Sebjan Franc.

PETEK: Od 10.—11. ure: pionirji osn. šola 1.—4. razr., Kovač Janez; 15.—16. trening odbojke za ženske, Lebar Anton; od 16.—18. ure trening odbojke za moške, Pettaufer; 18.—19. pionirke gimn. 1.—4. razred, Kučan Cveta; 19.—20. mladinke, vodnik Bezjak Irena; 20.—21. članice, vodnica Truč Anica.

SOBOTA: Od 17.—18. ure: pionirji osn. šola 1.—4. razr., Sapač Stefan; 18.—19. pionirji gimnazija 1.—2. razred, Velnar Miloš.

NEDELJA: Od 9.—12. ure atletika, Ovsenjak Stanko (vseh oddelkov).

KAJ MENIJO DRUGI K TEMU?

Stanujem v lepi nadstropni hiši na Lendavski cesti 9, ki jo upravlja hišni svet. Vendar je pa to kolektivno upravljanje kaj problematično: tov. predsednik obvešča o sestankih hišnega sveta samo nekatere stanovalce, tako da perečih problemov na teh sestankih ne morejo obravnavati vsi stanovalci.

Ze ponovno sem zaprosila na Upravi stanovanjske skupnosti, da bi naj zazidali vmesna vrata med mojim in stanovanjem tov. predsednika, ki ima zraven moje spalnice kuhinjo, opremljeno z radio-aparatom, ki veselo in glasno hreči in iz katere se razlega ropotanje s posodo in treskanje vrat, kar nikakor ne slajša nočnega počitka in odmora po delu. Uprava stanovanjske skupnosti se s to malenkostno adaptacijo strinja, vendar je za izvedbo tega dela potreben sklep hišnega sveta. Ker pa tov. predsednik očitno uživa v tem, da »slajša« moj

nočni počitek, menda ne soglaša s tem načrtom ter ga enostavno skuša onemogočiti tako, da me ne obvesti o sestankih hišnega sveta. Mislim, da to ni pravilno in se zaradi tega javno obračam nanj s prošnjo, da omogoči tudi meni udeležbo na sestanku, kjer naj se potem odloči o umestnosti mojega predloga.

Stanovalka

BEZNOVCI

Pred nekaj dnevi je izbruhnil v Bodoncih požar. Beznovski gasilski orodjar je takoj, ko je slišal plat zvona, dal znak za alarm. Precej časa pa je moral čakati, preden so prišli h gasilskemu domu komaj trije gasilci. Kaj bi bilo, če bi izbruhnil požar v Beznovcih in bi bili tudi okoliški gasilci tako brezbrizni, kot so bili beznovski?

ŠPORTNE VESTI

V-M-C liga

Sobota — Jedinstvo (Čakovec)
2 : 5 (1 : 2)

»Partizan« v Križevcih

TVD Partizan v Križevcih je s pričetkom šolskega leta spet oživel. Vodstvo društva je prevzel učitelj Zdravko Horvat, ki je dober telovadeč.

Letos in prihodnje leto bodo uredili v Križevcih igranje, pripravljajo pa se tudi za pionirski sektorski mnogoboj. V kratkem bodo tekmovala društva: Puconci, Petrovci in Križevci. Tekmovali bodo v odbojki, med dvema ognjema in v mnogoboju. V vseh panogah tekmujejo pionirji, pionirke in člani.

Delo Partizana v Križevcih bi bilo boljše, če bi imeli nekaj več telovadnega orodja, bolj pa bi morale Partizanu pomagati tudi množične organizacije.

SPOMINSKI TURNIR V LIPU

Minulo nedeljo so šahisti v Lipi proslavili petletnico svojega društva. Ob tej priliki so organizirali brzoturnir, na katerem je sodelovalo deset ekip, med njimi štiri iz Maribora, kar je za društvo lepo priznanje. Prvi dve nagradi so odnesli Mariborčani, tretjo Lendavčani, četrto domači šahisti, tolažilno pa mariborska ženska ekipa. Vseh nagrad je bilo sedem. Turnir so zaključili z zabavo, dobitek pa bodo porabili za potrebe društva.

Med gosti in prireditelji je ves čas vladalo prijetno razpoloženje, čeprav ni bilo vse tako, kot je bilo zamišljeno, ker je belinski občinski ljudski odbor v zadnjih dneh odtegnil že objavljen pomoč in tako priredile prizadevnim organizatorjem neprijetne težave.

Pred kratkim je bil v Ljutomeru II. turnir namiznoteniškega kluba Ljutomer. Prva mesta so zasedli naslednji igralci: Stefan Vilar, Joško Sumak, Dušan Deškovič, med pionirji pa Janko Skrajnar, Karel Zupančič in Ervin Znidarič.

Nafta - Bratstvo (Hrastnik) 0 : 1 (0 : 1)

Lepo sončno vreme je zadnjo nedeljo privabilo na igranje v Lendavi preko 200 gledalcev, ki so bili upravičeno razočarani nad igro domačinov.

V prvem delu igre sta bili moštvi izenačeni. Napadalec obeh moštvev so napravili več zrelih priložnosti za dosego golov. Gostje so dosegli vodstvo v 36. minuti po

Klenovsku, ki je iz neposredne bližine neubranljivo zatresel mrežo.

Tempo igre je v drugem polčasu popustilo. Domači nikakor niso mogli urediti svojih vrst. Inicijativo so prevzeli gostje, ki so v tem delu imeli mnogo več od igre. Kljub premoči gostov so se vse akcije končale brez gola. Ožja obramba domačih in razpoloženi vratar nosijo levji delež, da Nafta ni doživela še večjega poraza.

Kako so igrali? Bivša predstavnika v mariborsko-važdinski nogometni ligi nista zadovoljila, kar še posebno velja za Nafto. Kljub temu, da gostje niso pokazali dobre tehnične igre, so se pa odlikovali s požrtvovalnostjo. Dve točki za goste pomenita vsekakor uspeh. Razen slabega startanja na žogo je bilo pri igralcih Nafta v drugem delu igre opaziti tudi pomanjkanje kondicije. Izgleda, da pri Nafti tudi letos pošteno škripajo.

Z napakami je sodil Frančes iz Maribora, ki ni upošteval prednosti in je s tem oškodoval obe moštvi.

REZULTATI II. KOLA POMURSKÉ LIGE

Turnišče — Sobota II 1:2
Nafta II — Ledava 11:2
Trgovec — Rakičan 2:12
Ljutomer — prost

STANJE TABELE PO II. KOLU

Nafta II.	2	1	1	0	13:4	5
Sobota II.	2	1	1	0	4:3	3
Rakičan	1	1	0	0	12:2	2
Ledava	2	1	0	1	5:11	2
Turnišče	1	0	0	1	1:2	0
Trgovec	2	0	0	2	2:14	0
Ljutomer	—	—	—	—	—	—

SLUŽBENA OBJAVA POMURSKÉ LIGE

III. kolo 7. X. 1956

Ledava — Turnišča
Začetek tekme ob 10. uri
Sodi Andrejek
Službujoči Nortič

Rakičan — Nafta
Začetek tekme ob 14. uri
Sodi Flisar
Službujoči Gorčan

Ljutomer — Trgovec
Začetek ob 15.30 uri
Sodi Drvarič
Službujoči Gorički

Sobota II — prosta

NAFTA II — LEDAVA 11:2 (3:2)

Srečanje v okviru pomurske nogometne lige med Nafto II in nogometaši iz Črne-lavca se je končala s katastrofalnim porazom gostov. Igralci Nafta II so v drugem polčasu izvedli pravo ekshibicijo in natresli gostom kar osem golov. Srečanje je vodil zadovoljivo domači sodnik Gerenčar.

-jo-

ZAHVALA

vsem, ki so kakorkoli sočustvovali z nami ob bridki in pre-rani izgubi naše drage, dobre hčerke, žene, mame, sestre in stare mame

VILME CIPOT roj. BANKO

Posebno zahvalo smo dolžni zdravnikom dr. Starcu, dr. Lanščaku, dr. Kastelcu in osebjem internega oddelka soboške bolnišnice za vso nego in skrb za časa njene bolezn. Iskrena zahvala govornikom, godbi »Svobode«, darovalcem vencev in številnim prijateljem, znancem, sorodnikom in vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti in nam izrekli sožalje.

ZALUJOČI

ZAHVALA

vsem, ki so se kakorkoli spomnili našega dragega očeta

Ivana Pečka

in ga spremljali na njegovi zadnji poti.

Ob tej priložnosti se iskreno zahvalujemo še mnogim drugim — zdravniku dr. Sedlačku za lajšanje življenja v bolnišnici v zadnjih letih, rajonskemu in občinskemu odboru SZDL, lokalnim podružnicam železničarjev, obč. ljudskega odbora in Panonije, društvu upokojencev za vence in poslovilne besede, godbi »Svobode« in končno vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so z nami sočustvovali.

ZALUJOČI OTROCI

Okrajna gasilska zveza Murska Sobota

obveščam:

Tekmovanje v čast 29. XI. 1956: Ker v nekaterih društvih še vedno niso vključeni vsi gasilci in gasilke v SZDL, razpisujemo tekmovanje za vključevanje v SZDL. Želimo, da v tem tekmovanju sodelujejo vsi člani in vsa PGD. V vključevanje je zajeti tudi vse polnoletne druž. člane. PGD naj do 29. XI. poročajo imenoma, koliko članov je že bilo vključenih in koliko se je vključilo v SZDL ter posebej, koliko družinskih članov gasilcev se je vključilo v SZDL. ObGZ naj dostavi zbirnik vključenih članov do 10. XII. 1956.

Prireditve. Prostovoljno gasilsko društvo Mačkoveci priredi dne 7. t. m. ob 13. uri otvoritve gasilskega doma.

PGD Krašči istega dne ob 13. uri proslavlja 10. obletnico svojega obstoja.

Vabimo okoliška društva, da se teh prireditvev polnoštevilno udeležijo.

Iz pisarne OGZ.

Občinski ljudski odbor M. Sobota prodaja

OSEBNI AVTOMOBIL

znamke Opel Kadet, po zmerni ceni. Po generalnem popravilu je prevozil 5.000 km.

RAZPIS

Komisija za imenovanje upravnika pri OZZ Murska Sobota razpisuje na podlagi člena 33 Uredbe o kmet. zadrugah delovno mesto

UPRAVNIKA

Gospodarske poslovne zveze za Pomurje v Murški Soboti.

Pogoji: Dovršena ekonomska srednja ali njej podobna šola z večletno prakso pri političnem ali gospodarsko-upravnem delu.

Ponudbe z opisom dosedanjega službovanja poslati na naslov: Okrajna zadruga zveza — Komisija za imenovanja upravnikov — Murska Sobota.

RAZPIS

Upravni odbor Gospodarske poslovne zveze za Pomurje v Murški Soboti razpisuje delovno mesto

RACUNOVODJE

Gospodarske poslovne zveze za Pomurje v Murški Soboti.

Pogoji: Ekonomska srednja šola ali vsaj uspešno zaključen tečaj iz knjigovodstva in najmanj 10 let prakse v računovodstvu.

Plača po tarifnem pravilniku. Prošnjo naslovite na OZZ Murska Sobota.

Gradbeno podjetje »GRADIS«, gradbišče Šoštanj, sprejme na delo večje število KVALIFICIRANIH ZIDARJEV in NEKVALIFICIRANIH DELAVCEV.

Plača po tarifnem pravilniku s pripadajočimi dodatki. Možnost akordnega dela. Nastop službe takoj.

ZAHVALA

Vsem, ki so lajšali trpljenje teško bolni ANKI, posebno pa dr. Amonu in vsem onim, ki so jo spremili na zadnji poti ter darovali vence, hvaležni

sestra, brat
in svak.

Kmetijske zadruge! Sadjarji!

Do 15. oktobra sprejemamo naročila za:

SADNA DREVESA,
SADIKE CRNEGA RIBEZA in
MALIN.

POHITITE Z NAROČILI!

AGROMERKUR
M. Sobota

Splošno gradbeno podjetje »KONSTRUKTOR«, Maribor, Sernčeva ulica 8, sprejme takoj večje število

nekvalificiranih delavcev za gradbišča v Mariboru

Samska stanovanja zagotovljena. Dela v akordu. Javite se v upravi podjetja dnevno od 6. do 14. ure.

Tedenski koledar

KINO

MURSKA SOBOTA — od 3. do 7. okt. ameriški film »La paloma«, od 9. do 11. okt. francoski barvni film »V vrtincu Himalajec«.

LENDAVA — 9. in 10. okt. italijanski film »Oni iz sanj«, od 12. do 14. okt. ameriški film »Beneški tate«.

RADENCI — 11. okt. angleški film »Hobson v škripci«.

CEPINCI — 14. okt. ameriški film »Williamsova karabinka«.

RADGONA — 13. in 14. okt. ameriški film »Protiletalska zaščita«.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — 10. okt. ameriški barvni film »Pepelka«.

MALI OGLASI

REALITETNA AGENCIJA MARIBOR — POSLOVALNICA M. SOBOTA, TITOVA 11 POSREDUJE PRODAJO IN NAKUP VSEH NEPREMICNIN TER PREMISNIN, hitro in solidno v vseh krajih FLRJ. Svojem strankam dela pogodbe ter prenos lastništva in sicer vse brezplačno. KUPIMO tudi klavirje, harmonije in harmonike.

LEPO POSESTVO s stanovanjsko hišo in gospodarskim poslopjem, pri Ormožu, 2 ha zemlje, prodamo. Cena 750.000 dinarjev. Realitetna agencija M. Sobota.

SIVALNI STROJ znamke »SINGER«, malo rabljen in 701 HRASTOVO KAD, prodam. Informacije: Brivnica Kiral, M. Sobota.

STATVE za domačo izdelavo preprog — prodam. Naslov v upravi lista.

20 CEBELJIH DRUŽIN, 5 PLEMENILNIKOV, STISKALNICO ZA MED, RAZDALJE ZA PANJE in POLTOVORNI AVTO prodam, menjam za rezan les ali živila.

V okolici Ptuja, Kidričevega, Maribora ter drugod, prodamo ENOSTANOVANJSKE HISE in MALA POSESTVA, po zelo ugodni ceni. Interesenti, zgledite se v poslovalnici Realitetne agencije v Ptuj ali M. Soboti.

NOVA STANOVANJSKA HISA, primerna tudi za lokal, 45 a vrta in sadovnjaka, na prodaj. Jože Ružič, Gančani 82, p. Beltinci.

GOSPODINJSKO POMOČNICO sprejem takoj v službo. — Informacije: Grajska št. 19, M. Sobota.

HISO Z GOSPODARSKIM POSLOPJEJ, z manjšim vinogradniškim posestvom, s pridelkom in inventarjem ali tudi brez, zaradi selitve ugodno prodam. Bec, Novci 9 pri Ljutomeru.

ENOSTANOVANJSKO HISO z gospodarskim poslopjem v Iljaševcih ter ENOSTANOVANJSKO HISO v Starinovi vasi št. 1 prodam po zelo ugodni ceni. Rok plačila 3 leta. Vseljiva takoj, oziroma po dogovoru. Vprašati: Spindler, Iljaševci p. Križevci pri Ljutomeru.

Veliko blagajno »WERTHEIM«, prodam. Informacije: Skladišče slatine, M. Sobota.

POSESTVO, 2 ha, na Ivanjševskem vrhu, prodam. Informacije: Marija Trstenjak, Stavešinci št. 10 p. Ivanjci.

Pomurski vestnik — Izdaja časopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murški Soboti — Direktor in odgovorni urednik Jože Vild — Uredništvo: M. Sobota, Trubarjev drevored 3/II. — Telefon 1-39 Uprava in glasni oddelci: Murska Sobota, Kočljeva ulica 7 — Tel. 53 — Naročnina: četrtletna 100, polletna 200, celoletna 400 dinarjev — Tekoči račun pri Narodni banki 641-T-600 v M. Soboti — Tisk Pomurske tiskarne v Murški Soboti.

Kar se Janezek nauči, to Janez tudi zna

V Goričanu - prva otroška zadruga v Jugoslaviji?

Člani zadruge so šolski otroci. — V upravnem odboru: pet dečkov in dve deklici. — Zadruga ima štiri odseke. — Njihovi izdelki romajo celo v Severno in Južno Ameriko. — V prvem četrtletju letos: 200.000 din dobička. — Kupiti si nameravajo televizijski aparat in projektor za ozki film. — Ne toliko gnotne koristi, kot vzgojno poslanstvo šole.

V kraju Goričan (Medžimurje) so lani oktobra na pobudo prosvetnih delavcev ustanovili otroško zadrugo, ki je menda prva v Jugoslaviji. V upravnem odboru zadruge je pet dečkov in dve deklici.

Zadružni odborniki zelo resno in razumno razgovarjajo s človekom, ki je prišel k njim na obisk, o poslovanju svoje zadruge. Ob besedi »poslovanje« se boste morda spotaknili, toda povedati moramo, da je popolnoma na mestu, saj so v prvih štirih mesecih letošnjega leta imeli 1.480.000 din prometa, kar ni ravno malo.

V članstvo sprejemajo otroke iz 6., 7. in 8. razreda osnovne šole. Vsak član mora ob vstopu plačati delež v znesku 100 din in se hkrati obvezati, da bo aktivno deloval v enem izmed štirih zadružnih odsekov. Zadruga ima sedaj 212 članov. V upravnem odboru so: predsednik, tajnik, blagajnik, knjigovodja in voditelji posameznih odsekov. Upravni odbor vodi delovanje zadruge, sklepa kupčije in opravlja druge važne posle. Učitelji samo spremljajo delo mladih zadružnikov in jim dajejo koristne nasvete.

Mladi ribiči gojijo krape v vaškem potoku, ki so ga pregradili v več ribnikov. Odrasle krape prodajajo. — Mladi biologi imajo svoj vrt in njivo. Na vrtu opravljajo sorte in gnojilne poskuse z žitom in zelenjavo. Povrtnino prodajajo vaščanom. Imajo tudi malo drevesnico. Na njivi pridelujejo semenski krompir in koruzo. — »Čeke-rašie« pletejo cekarje iz koruznega ličkanja. Pri tem poslu se najbolj uveljavljajo deklice. V osmih urah lahko spleto garnituro treh cekarjev, ki jih zadruga odkupi za 410 din. Učiteljica uvaja novinke v spretnosti pletenja. Najbolj uveljavljeno pa je pletenje košar. To je že pravo podjetje. Delavnice imajo v zadružnem domu. Delo v njej vodi mojster, ki je iz njihovih vrst, hkrati pa tudi predsednik delavskega sveta in član upravnega odbora. Nekateri pletejo tudi doma, ker je delavnica premajhna.

Izdelke odkupuje zadruga in jih

prodaja naprej podjetju »Panonia« v Ptuj. Najboljše izdelke pošiljajo celo v Južno in Severno Ameriko.

Naš filovski lončar

Tako si zadruga ustvarja svoje sklade.

Letos imajo v banki že 200.000 din čistega dobička. Kupiti nameravajo televizijski sprejemnik in — če bo kaj ostalo — še projektor za ozki film. Revnejšim zadružnikom pa bodo v jeseni kupili čevlje, obleke in šolske potrebščine. V programu imajo tudi ustanovitev novega odseka za izdelovanje metel.

V zadrugi so torej samo otroci, katerih mladostno življenje pa terja tudi igro in sproščeno razvedrilo. Mladi zadružniki pa se ne ukvarjajo samo z delom. Na to so pobudniki zadruge tudi mislili: delajo samo dvakrat na teden — po šolskem pouku. Pri tem pa ni na prvem mestu gnotna korist, marveč vzgojni pomen skupnega, zadružnega dela. Otroci se lahko tako sami prepričajo, da je moči mnogo do-

seči s skupnim delom. To spoznajo jim bo ostalo, ko bodo odrasli. Pri njih se namreč že sedaj razvija smisel za kolektivno delo in samoupravljanje. Že v rani mladosti postajajo sposobni in zavedni zadružniki. A to je tudi najpomembnejše!

-sk

ANEKDOTA S POSVETOVANJA KONSERVATORJEV V M. SOBOTI

»GOLI« KONSERVATORJI

Nekdo izmed diskutantov je govoril o tem, da bi bilo treba posvetiti več diskusije vprašanju konservatorstva. Na to je odgovoril delovni predsednik, profesor Teplý iz Maribora:

»Toda saj smo tu tudi muzealci in ne samo goli konservatorji.«

KONSERVATIVCI

Eden izmed naših novinarjev se je na okraju pozanimal, kje je predsednik Okrajnega ljudskega odbora. Tajnica mu je dala naslednji odgovor:

»Odsel je na posvetovanje konzervativcev.«

OBISK TOVARNE MLEČNEGA PRAHU

Konservatorji so si poleg ostalega želeli ogledati tudi Tovarno mlečnega prahu v M. Soboti. Na to je udeležence posvetovanja opozoril delovni predsednik, profesor Teplý iz Maribora:

»No, zdaj pa tisti, ki ste se odločili za obisk Tovarne mlečnega prahu ali prašnega mleka, lahko gresle!

Pokrajinska idila ob potoku Mokoš

Naša zemlja je stara največ 6 milijard let

Za starost Zemlje so se zanimali ljudje povsod in v vseh časih. V srednjem veku so na osnovi biblije menili, da je bil svet ustvarjen pred 5000 leti. V Indiji so se resnici bolj približali, saj so menili, da je Zemlja stara dve milijardi let. Sicer so pa ta ugibanja bila še vedno brez vsake podlage. Na znanstveni način se je te naloge lotil šele angleški astronom Haley, ki je umrl pred 200 leti. Pri izračunavanju so si pomagali z merjenjem soli v morjih in s kupi odvaljenih kamnov ob rečnih strugah in podnožjih hribov. Na tak način so prišli do medle ugotovitve, da je Zemlja stara več milijard let.

»Atomska doba« je tudi v tem oziru prinesla odgovor. Znano je namreč, da nekatere vrste atomov same razpadejo. Ker pa strokovnjaki natančno poznajo čas razpadanja, jim ni težko iz prvotne in še preostale količine elementov izračunati čas, ki je minil od začetka razpadanja pa do danes. Za ta na-

čin določanja starosti našega planeta so najbolj prikladni elementi uran, svinec in rubidij. Najprej pa je potrebno določiti največjo in najmanjšo starost Zemlje, kar pa je izredno težko. Najmanjšo starost so ugotovili s pomočjo svinca, ki je nastal že v pradavnih časih in ga zato imenujejo prasinovec. Poleg tega so še proučevali meteorite in primerke kamnov, ki jih je izbruhal Vezuv. Na osnovi teh analiz so izračunali, da je Zemlja stara najmanj 4,5 milijard let.

Za ugotovitev največje starosti so pa morali uporabiti zanimivo metodo nemškega kemika Hefelmayerja, ki je odkril, da so na Zemlji elementi s parnim številom atomske teže mnogo pogostejši, kakor z neparnim. Tako so ugotovili, da je Zemlja stara največ 6 milijard let, hkrati pa tudi, da je od tistega časa, ko se je Zemlja obdala s trdo skorjo, minilo 1,5 milijarde let.

Drobiž od vsepovsod

ARMENIJA — DEZELA STARIH LJUDI

V Armeniji živi 2600 ljudi, ki so stari nad 90 let, med njimi pa je približno 340 starih nad 100 let. V Erevanu živita zakonca, ki sta poročena nad 80 let. Mož Aleksan je star 123 let, žena Almasta pa 98 let. Najstarejši kolhoznik Armenije Mamma Ascijev ima »na grbi« že 117 potomcev in 140 let, pa še zmeraj dela v svojem kolhozu.

HIŠE NA KROGLICNIH LEZAJIH

Razni strokovnjaki mnogo razmišljajo o tem, da bi v deželah, ki jim pretijo pogosti potresi, gradili hiše na kroglčnih ležajih. Neki grški gradbenik je lani patentiral načrt, po katerem bi betonske temelje postavili na 10 cm debele železne krogle. Ob potresu bi se hiša premikala na njih in se tako izognila uničujočim sunkom.

UMETNA KRAVA

Umetna krava sodi med podobna čuda XX. stoletja, kot so umetni sateliti, umetne noge, roboti, elektronski možgani itd. Imajo jo pa v nekem angleškem laboratoriju za mlečna raziskavanja. To je pravzaprav aparat, ki ima vimeni komaj zaklane zdrave krave in zamotano napeljavno cev, nekaj nadomestek ožilja. Namesto srca ima dve električni črpalci, ki poganjata kri v vimeni. Krv pa dodajajo vse tiste sestavine, ki so potrebne, da iz njih nastane mleko. Zanimivo pa je, da daje aparat pravo mleko, vendar pa ni bojzani, da bi izpodrinil pra-

vo kravo, kajti vime, ki ga ima ta naprava, »obratuje« lahko le 8 ur. Na ta način znanstveno proučujejo vse tiste zunanje vplive, ki odločajo o kvaliteti mleka.

IZ STARIH CASOPISOV

ZREBETA NA PRODAJ. — Kdor hoče mlada žrebeta polnokrvne pasme, naj se javi v naši pisarni.

(Mali žurnal — 1904)

KLAVIR. izgubljen na poti od Slavije do Kalimegdana, je treba oddati na Cubur in ga predati g. M., ki bo dal najdeljnu tudi nagrado.

(Večerne novosti — 1892)

Sodišče v Skoplju obvešča meščane, da so v občinskem odboru štiri svinje. Pozivamo lastnika, da se javi z uradnim potrdilom in živinskim potnim listom zaradi sprejema istih.

Iščemo več mladih šivilj za belo perilo. Prednost imajo tiste, ki so dobre v srajcah.

TERMoeLEKTRARNA v Šoštanj

V prejšnjem tednu so v šoštanski termoelektrarni končali z gradnjo prve faze. Nekajednevno poskusno obratovanje drugega kotla je pokazalo dobre rezultate. Od torka naprej so v poskusnem obratovanju vse elektrarniške naprave, ki so bile zgrajene v prvi fazi, to je oba kotla in oba agregata v skupni moči 60 tisoč kilovatov. Z dograditvijo druge faze pa bo šoštanska termoelektrarna imela moč 125.000 kilovatov.

Največje težave

Ameriški sodniki, ki imajo opravka z ločitvijo zakonov, so v zadnjem času ugotovili, da pri razvezah niso več problem otroci, am-

pak televizijski sprejemniki. Oba zakonca se namreč potegujeta zanje.

Pütre, izdelki naših pridnih lončarjev

Na drugi strani Adenskega zaliva, v Afriki, je mesto Džibuti. Njegovi lastniki so Francozi. Verjetno prav zaradi tega kaže ta afriška pustinja malo več živahnosti, čeprav nima veliko naravnih prednosti pred Adenom. Skromna raznolikost se vidi predvsem v arhitekturi mlečnorumenih tonov na šolskih poslopjih, kjer so cele fasade votle kot debele rešetke, zgrajene za ventilacijo.

Ulice so v Džibutiju prav tako precej puščobne, hiše pa zastrte z zavesami, kakor da pričakujejo kakšen dijaški napad. Vendar stoji na vsakem koraku prometnik, ki ustvarja videz prometnega mesta. Tile črni somalski policaji, oblečeni v rumene obleke in postavljeni v zelene pokrite hišice na križiščih, panično zvižgajo s piščalkami, kakor hitro opazijo kakšno prevozno sredstvo, kakor da se veselijo, da le niso na svojih mestih povsem odveč.

Na trgu, okrog katerega raste nekaj palm, je kakšnih deset razkošnih taksijev; vanje se gnetejo francoski vojaki. Mladenci iz Normandije sedijo drug na drugem, prešerno kričijo in prepevajo francoske pesmi, kakor da hočejo po vsej sili poživiti mrtvo mesto. Na revni mestni tržnici je za prodajo pripravljenih dvajset kil krompirja, čebule in paprike, vse pa kaže, da bo to zadovoljilo vse tukajšnje potrebe, ker je razdeljeno na majčkene kupčke pred deveideset, sto ženskami. Domačini so podobni figuram moderne plastike, ki jo razstavljajo po evropskih izložbah za okras stanovanj. Majhna, okrogla glava, dolgi, suhi vrat, dolge, mršave noge in slabotne roke — gibljejo se po spretno in slikovito, kakor da so leta in leta učili pri mojstrih ritmične in baleta.

Okolica Džibutija je podobna puščavi, ki so jo prekopale bombe. Redke bodeče palme oblike »V« so raztresene kakor strašila za vrane po rumeni, nerodovitni zemlji. V razdalji pol kilometra obdelujejo kmetje nekoliko metrov zemlje, gojijo solato ail čebulo, in od jutra do večera skrbno zalivajo vsako koreninico, pri čemer pazijo, da se niti kaplja vode ne izgubi, ker jo prinašajo od daleč.

Vendar so sredi gole in vroče ravnine pod nekoliko palmami v neki kamnitni hišici francoski uslužbenec napravil nočni bar, in ko sonce zaide, parkirajo pred njim svoje avtomobile, da si vsaj za trenutek ustvarijo malo velemestne iluzije. Ko pridete mimo te duhovite francoske domisljice na me-

Fadil Hadžić:

BUDHA ME JE LEPO SPREJEL

5

Potopis slučajnega pomorščaka

stu, kjer tega niti malo niste pričakovali, se vsili primera adenskih uslužbencev z uslužbenci Džibutija. Poslednjih ne moremo razdeliti v dve šablonski vrsti, ker se na zunaj vsi razlikujejo, zelo pa so si podobni pa temperamentu in duhu, s katerim navdajajo žalostno afriško mesto.

Tako sta se v sosesčini, na obalah Adenskega zaliva, znašla dva različna kolonialna organizma. Zelji po gospodovanju so morali žrtvovati veliko ugodnosti, ki jih nudi evropska civilizacija in podnebje, vendar so se tudi pri tukajšnjih enakih pogojih različno znašli. Angleži črtajo z britansko vztrajnostjo leta na koledarju in se leno premikajo, ker jih je obvladal psihični pritisk klime, Francozi pa prenašajo to z manj potrpežljivosti in hitreje, pa tudi bolj energično zahtevajo vrnitev. Toda njihove živahnosti, veselosti in duhovitosti molčeča afriška okolica niti po več letih ni mogla zaslužniti. Vendar niso ne prvi ne drugi navdušeni, če jih med uslužbensko kariero pošljejo v Aden ali Džibuti. Prav to se mi je ob obisku zazdelo zanimivo — verjetno zaradi tega, ker brez kolonialnih teženj najbrž ne bi bilo ne tega ne onega mesta na zemljevidu.

TU STOPIS V INDIJO

Kakor hitro zaplove ladja v morje rumene barve, z daljnogledom zagledate Indijo. Močvirna, mlahava voda je čisto podobna Temzi; prav tako je pogled na obalni, pristaniški Bombay enak pogledu na London. Dvigala so iste znamke, skladišča je projektiral isti projektant (izmisli si neko angleško ime), pristaniški dokerijski s prav takim angleškim naglasom vpijejo v trobila in urejujejo komaj prispеле ladje. Celo obalni pas hiš si prizadeva, da mirno in dostojanstveno kakor čistokrvni Anglež sprejme tujca.

Bil sem že v Londonu (tistem na britanskem otoku) in zato sem se tukaj izognil londonskemu srečanju z Indijo. Sedel sem v motorni čoln in pristal na običajnem bombajskem pomolu. Prostor, kjer sem prvič stopil na indijsko kopno, bo lahko vsakdo prepoznal po ogromnem, zazidanem slavoloku rdečkaste barve. Slavoloka niso zgradili (moram takoj iskreno priznati) zaradi mojega obiska, ampak že kakšnih sto let prej, ko je neki moj predhodnik prav na tem mestu prvič stopil v Indijo. Tujec zaradi katerega so se odločili za tako velikanske stroške (vrata so visoka kot štirinadstropna hiša), se imenuje Jurij V. in je angleškega porekla; zaradi njegovega (vse do pred kratkim) velikega vpliva so vrata uradno imenovali »Vrata Indije«.

Stopil sem torej skozi znamenita triumfalna vrata v Bombay in radovedno pogledoval na levo in desno, če bom morda zagledal kakšnega fakirja na žeblih ali maharadžo, ki se na slonu sprehaja po mestu ali karkoli podobnega, kar vam po evropskih karikaturnih in romanopisnih d slu-titi Indijo. Vendar v tem trenutku tega nisem doživel: po-obali se je sprehajala armada Bombaycev. Sonce je pravkar zahajalo in čuden, vijoličast odsev je obarval (pravijo, da je to bombajska posebnost) ljudi in poslopja in rumeno, sicer prav nič slikovito morje in bele marmorne plošče na trgu okoli vrta. Začutil sem, da na kamnih ne sedijo ljudje, ampak figure iz slonove kosti, nekatere v barvi, nekatere pa samo v belem in sivem tonu slonovih oklov. Skupine postav se nizajo druga poleg druge, kakor da so tale popoldanski sprehod desetletja klesali najboljši svetovni kiparji. Opazoval sem ves navdušen in občudoval gibčne Indijke, kako se sprehajajo v sariju (sedem metrov ovite svile) in bronastemu Indijcu v dotiju (tri metre belega platna) in otrokom, ki skačejo nagi po marmornatih tleh. To je bil prenegel prehod iz kontinenta, kjer vladajo hlače, v eksotični kontinent, kjer ženske in moški nosijo krila, na deset različnih načinov ovite okrog telesa. Že jutri to ne bo tako bilo v oči, danes pa ima množica bombajskih sprehajalcev čarobno moč in kakor magnet privlačuje oči vsakega tujca. Sprehajal sem se torej med temi ljudmi kakor na razstavi najlepših